

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Особливості перекладу метафор українською мовою в поезії Мухаммада Яміна

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «Магістр»
здобувачки другого рівня вищої освіти
2 роки навчання (денна форма)
Галузь знань 03 – Гуманітарні науки
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.065 східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – індонезійська),
ОНП: «Східна філологія, західноєвропейська мова
та переклад: індонезійська мова і література»
Качан Анастасії Русланівни

Науковий керівник:
асист. Ларченко Діана Ігорівна

Рецензент:
асист. Буровська Олександра Андріївна

Допущено до захисту

Протокол засідання кафедри мов і літератур
Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Протокол №11 від 24.05.23
Завідувач кафедри _____ Н. Ісаєва

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МЕТАФОРА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗНАНЬ.....	6
1.1. Еволюція дослідження метафори: від риторики до когнітивістики...	6
1.2. Класифікація метафор	12
1.3. Лінгвокультурний аспект топонімів.....	17
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР.....	24
2.1. Загальні підходи до перекладу метафор.....	24
2.2. Переклад індонезійських метафор в літературі.....	31
Висновки до другого розділу.....	39
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕКЛАД МЕТАФОР УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ В ПОЕЗІЇ МУХАММАДА ЯМІНА.....	43
3.1. Біографія Мухаммада Яміна та його вплив на індонезійську літературу.....	43
3.2. Аналіз перекладу метафор в поезії « <i>Tanah Air</i> » («Батьківщина»).....	48
3.3. Аналіз перекладу метафор в поезії « <i>Bahasa, Bangsa</i> » («Мова, нація»).....	52
3.4. Аналіз перекладу метафор в поезії « <i>Permintaan</i> » («Прохання»).....	55
3.5. Аналіз перекладу метафор в поезії « <i>Gembala</i> » («Пастух»).....	58
Висновки до третього розділу.....	60
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Проблема перекладу індонезійських метафор в поезії потребує уваги та дослідження в українському індонезієзнавстві. За всю історію людства метафора завжди привертала увагу філософів, поетів, лінгвістів, інформатиків та психологів. Останнім часом метафори та пов'язані з ними когнітивні процеси стали цікавими для творчого мислення в різних сферах. Наприклад, у сфері освіти метафори можуть бути ефективним інструментом для викладання абстрактних понять у термінах конкретних моделей. Метафори - це не тільки прийоми літератури, але й складова частина нашого мовленнєвого досвіду. Їх використання дозволяє описати складні або абстрактні поняття через зрозуміліші або більш доступні. На прикладі політики чи спорту або у нашому щоденному житті метафори є невід'ємною складовою нашого мовлення. У книзі «Метафори, якими ми живемо» [40], Марк Джонсон і Джордж Лакофф доводять, що метафори не просто описують світ, але також визначають його для нас. Вони стверджують, що наші концепти про світ формуються за допомогою метафор, які використовуються для опису того, що ми бачимо. Проте якщо повсякденні метафори для нас більш зрозумілі та звичні, метафори в поезії змушують нас замислитися і поглибитися в їхньому сенсі. Автори використовують метафори, щоб виразити складні ідеї більш образним способом, а перекладачі мають знайти еквівалентні метафори, які точно передадуть той самий сенс. Це не завжди просто, оскільки метафори залежать від культурних, історичних та літературних контекстів. Тому від перекладача вимагається мати базові знання культури та історії, щоб правильно перекласти метафори в поезії.

Тема поезії в українському індонезієзнавстві мало досліджена. Особливо не вистачає перекладів та аналізу поезії поетів сучасного періоду індонезійської літератури, зокрема перекладів поезії Мухаммада Яміна. Вплив Яміна на індонезійську літературу неможливо переоцінити. Його поезію, романи та есеї широко читали та захоплювалися ними, а його ідеї щодо мови та національної

ідентичності вплинули на покоління індонезійських письменників [36, с.35]. Сьогодні Яміна згадують як одну з найважливіших фігур індонезійської літератури. Його внесок у розвиток сучасної індонезійської літератури проклав шлях майбутнім поколінням письменників. Його ідеї щодо мови та національної ідентичності залишаються актуальними й сьогодні, оскільки Індонезія продовжує боротися з проблемами єдності та різноманітності.

Практична новизна роботи полягають у першій спробі перекладу метафор українською мовою в поезії Мухаммада Яміна та здійснення культурно-лінгвістичного аналізу індонезійських метафор. Проблема перекладу індонезійських метафор в поезії українською мовою є актуальною на сучасному етапі розвитку індонезієзнавства, оскільки це дозволяє поглиблювати розуміння культурної та літературної спадщини індонезійського народу.

Метою даної роботи є дослідити способи перекладу метафор поезії Мухаммада Яміна українською мовою та оцінити їх ефективність відтворення образного світу в українському перекладі.

Наукова проблема роботи визначена предметом та об'єктом дослідження. Об'єктом дослідження є метафори в поезії Мухаммада Яміна та їх переклад українською мовою. **Предметом дослідження** є способи перекладу метафор, використаних Мухаммадом Яміном, українською мовою.

Мета дослідження реалізується через такі **завдання**:

- дослідити теоретичну базу поняття метафори та описати особливості індонезійських метафор;
- розглянути систему класифікації метафор;
- вивчити лінгвокультурний аспект індонезійських метафор;
- дослідити способи перекладу метафор та описати основні дослідження, що стосуються вивчення перекладу метафор;
- визначити особливостей метафор у поезії Мухаммада Яміна;
- проаналізувати способи перекладу та перекладознавчого аналізу індонезійських метафор українською мовою в поезії Мухаммада Яміна;

- описати складнощі перекладу, що виникли під час перекладу метафор українською мовою.

Результати дослідження були апробовані на Міжнародній науково-практичній конференції «Сходознавчі читання пам'яті Дениса Антіпова та Святослава Горбенка» 11 травня 2023 року.

Теоретична база дослідження складається з робіт вчених, присвячених висвітленню загальних проблем перекладу метафор та вивченню поняття метафори загалом, а саме: Дж. Лакофф та М. Джонсон, Арістотель, І. А. Річардс, М. Блек, З. Кевечес, П. Ньюмарк, Я. І. Рецкер, Р. ван де Брок та інших.

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи наукового дослідження**, як компаративний та дескриптивний методи для опису основних теоретичних понять та явищ; комунікативний та семантичний методи перекладу для здійснення перекладу індонезійських метафор українською мовою; контекстуальний аналіз, оскільки метафоричний характер деяких слів та виразів можна визначити тільки в контексті, а також метод вибірки, що дає змогу робити висновки про переклад індонезійських метафор українською мовою, спираючись на дані аналізу лише перекладу поезій Мухаммада Яміна.

Логіка дослідження зумовила структуру магістерської роботи: вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел із 73 найменувань. Загальний обсяг 74 сторінок.

РОЗДІЛ 1. МЕТАФОРА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗНАНЬ

Теоретичне дослідження метафори постійно розвивається та поглиблюється, особливо протягом останніх років спостерігається зростаючий інтерес до вивчення

метафор. Дослідження метафор ґрунтуються головним чином на роботах у галузі лінгвістики та філософії, а також на деяких психологічних дослідженнях. Інтерес до метафор пояснюється усвідомленням ролі метафори в процесах формування значення та складається головним чином з описів метафоричних конструкцій у різних сферах культури.

Останнім часом, з розвитком інтернет-комунікації та соціальних мереж, метафори знаходять все більше застосування в онлайн-середовищі. Метафори мають універсальне значення й застосовуються в усіх сферах життя. Вони пронизують наше повсякденне життя, при цьому не тільки мову, а й мислення та будь-яку діяльність. Наша звичайна система понять, в рамках якої ми думаємо та діємо, по суті своїй метафорична [40, с.25]. Тому, вивчення метафор та їх ролі в сучасному світі є дуже важливим для розуміння нашого оточення та універсальності мови.

Одним з напрямів дослідження метафор є застосування їх у різних видів мистецтва, включаючи літературу, музику та образотворче мистецтво. Наприклад, в літературі метафори допомагають авторам передати складні емоції та ідеї, створюючи більш образну мову. У музиці метафори можуть використовуватися для передачі настрою та емоцій, а в образотворчому мистецтві - для виклику певних асоціацій та відчуттів у глядачів.

1.1. Еволюція дослідження метафори: від риторики до когнітивістики

До цього часу науковці намагаються дослідити поняття метафори та надати йому визначення. Дослідження метафори має міждисциплінарний характер, оскільки поняття вивчається в філософії, психології та лінгвістиці. Теоретичне дослідження метафори проходить довгий шлях, який умовно можна розділити на три періоди:

- Період риторичного вивчення метафори, від Аристотеля до Річардса;
- Період семантичного вивчення метафори, з початку 20-го століття до 1970-х років, під час якого метафора досліджується з різних сторін, в таких науках, як лінгвістика, логіка та філософія;

- Період міждисциплінарного вивчення метафори, починаючи з 1970-х років і до сьогодні. Метафора досліджується багаторівнево в когнітивній психології, філософії, прагматиці, семіотиці та герменевтиці.

Серед дослідників часів Античності та Середньовіччя, що вивчали метафори, зазначимо Арістотеля, Цицерона, Ф. Аквінського та В. Оккама. Арістотель одним дослідив природу поняття метафори та запропонував визначення метафори в праці «Поетиці». Він розглядає метафору як перенесення слова зі зміною значення або з роду на вид, або з виду на рід, або з виду на вид, або за аналогією [1, с. 74].

Окрім того, Арістотель більш детально вивчав значення метафори в праці «Риторика», що вважається головною теоретичною роботою, котра розглядає метафору не як прикрасу, а надає їй когнітивну функцію [18, с. 63]. Філософ зазначає, що метафора надає орації ясності, приємності та краси. Таким чином, Арістотель надає метафорам такого ж значення як і загальноповживаним словам, хоча в «Поетиці» філософ мав протилежну думку, описуючи метаформи як засоби надання мові піднесеності та благородності.

Арістотель розглядає поняття метафори в практичному аспекті. Він підкреслює, що вибір метафор залежить від жанру та мети висловлювання. Також він радить застосовувати аналогію, щоб знайти доречну метафору та запобігти холодності стилю. За словами Арістотеля, між метафорами та порівняннями не існує суттєвої різниці, оскільки метафори є лише одним з видів порівнянь, але без слів «як» або «подібно». Ці поради є дуже корисними для тих, хто бажає використовувати метафори в своїх висловлюваннях.

Визначення метафори Арістотеля впливало на подальші вчення про метафори протягом наступних двох тисяч років. Завдяки йому ми можемо більш детально вивчати метафори та їх роль у нашій мові та спілкуванні. Підхід до вивчення метафори у XX столітті змінили літературознавець І. А. Річардс і філософ М. Блек. Вчені провели систематичний аналіз компонентів метафори та запропонували нову теорію метафор.

У 1930 році Річардс заперечив універсальність теорії метафори Арістотеля в праці «Філософія риторики». Він розглянув метафору як семантичне явище та запровадив поняття «змісту» (tenor) та «оболонки» (vehicle) [17, с. 45]. Його інтеракційна теорія стверджує, що формування метафори відбувається шляхом поєднання та взаємодії двох окремих уявлень, що породжує нове поняття. Ідеї Річардсона сприяли розвитку семантичного вивчення метафори та були розвинені філософом М. Блеком. Блек довів наявність особливого значення у метафорах та пояснив його як результат взаємодії окремих об'єктів, кожному з яких відповідає система спільних асоціативних місць, а не думок.

На думку Блека, метафори створюють подібність, а не лише стверджують заздалегідь наявну схожість. Його підхід, відомий як «теорія взаємодії», полягає в тому, що творець метафори відбирає, підкреслює, пригнічує та організовує ознаки первинного значення, застосовуючи їх віртуально до нього, ізоморфних членів імплікативного комплексу вторинного значення [25, с. 112]. Таким чином, метафори складаються з двох частин: агента та референта, а основа - це взаємодія між ними, що породжує схожість.

Щоб проілюструвати теорію Річардсона та Блека, розглянемо метафору «*kegelapan turun*» (падала темрява). Метафора складається з двох частин: змісту - «*kegelapan*» та оболонки - «*turun*». У цьому випадку, метафора визначається порівнянням між двома частинами. Згідно з теорією, у межах аналогії та концептуального відображення, основа приблизно еквівалентна аналогічному відображенню, набору систематичних відповідностей між змістом і оболонкою. У межах позиції категоризації, основа приблизно еквівалентна будь-якій подібності (спільним рисам або асоціаціям), що пов'язують оболонку та зміст. Таким чином, метафора «*kegelapan turun*» містить у собі не тільки опис темряви, а й певні асоціації з процесом падіння темряви, що можуть впливати на сприйняття цього явища [37, с. 643].

У 1980 році Лакофф і Джонсон зробили революцію в теорії метафори своєю основоположною публікацією *Метафори, якими ми живемо*. Джордж Лакофф,

автор теорії концептуальної метафори, вважає, що метафора має не тільки мовний, але й когнітивний аспект. Він стверджує, що людина сприймає світ навколо себе завдяки метафорам, що створюються в її уявленні, і що метафора — це не тільки засіб вираження думок, а й інструмент їх формування. Він доводить, що метафоричне мислення є необхідною складовою людської природи і що ми використовуємо метафори без будь-якої особливої мети, просто тому, що це є вбудовано в наш спосіб сприйняття світу. Г. Лакофф зазначає, що повсякденні абстрактні поняття, такі як час, стани, зміни, причинність, і мета також виявляються метафоричними [41, с. 219].

Подальший розвиток теорії метафори спостерігається в тісному зв'язку з розвитком когнітивної лінгвістики, який досягає розквіту в 1980–1990-х рр. У цей час когнітивна лінгвістика посідає центральне місце серед напрямів дослідження всієї мовної системи. Когнітивна лінгвістика розглядає мову як засіб формування та вираження думок, зберігання та організації знань в свідомості людини та обміну інформацією [4, с. 36]. Цікавою темою для когнітивної лінгвістики є метафора, яка безпосередньо пов'язана зі свідомістю та мисленням. Особливу роль у вивченні метафори відіграє антропоцентричний підхід, який зосереджується на людині та її здатностях вимірювати все нове за образом та подібністю до себе або за об'єктами, з якими людина має справу в практичній дійсності [11, с. 182]. Метафора розуміється як засіб мислення про світ, який використовує знання та досвід, здобуті раніше, тому вибір семантичних ознак для здійснення метафоричної взаємодії двох сфер знання та їх осмислення можливий лише за умови, якщо концепт, який метафорично виражено, вже є зародженим у свідомості в будь-якій формі [12, с. 198].

Значна увага в когнітивній лінгвістиці приділяється метафорі, яка є одним з найбільш важливих засобів мислення про світ. Вона використовується для вираження складних ідей та концептів, що дозволяє людині краще зрозуміти світ навколо себе. Одним з цікавих напрямків вивчення метафори є антропоцентричний підхід, який зосереджується на людині та її здатностях вимірювати все нове за

образом та подібністю до себе або за об'єктами, з якими людина має справу в практичній дійсності. Таким чином, метафора розуміється як засіб мислення про світ, який використовує знання та досвід, здобуті раніше. Основний принцип когнітивної лінгвістики полягає у тому, що мова відображає світ, адже людина використовує мову для того, щоб виражати свої думки та почуття про світ. Тому метафора, як і будь-який інший мовний засіб, повинна відповідати певним правилам використання. Обираючи семантичні ознаки для здійснення метафоричної взаємодії двох сфер знання та їх осмислення, необхідно враховувати, що концепт, який метафорично виражено, вже є зародженим у свідомості в будь-якій формі.

У 2005 році Золтан Кевечес провів дослідження метафор з культурологічної точки зору у своїй праці «Метафори культури». У цій роботі вчений розглядає культурні відмінності в метафорах, що становить великий внесок у когнітивний підхід до метафори, запропонований Лакоффом і Джонсоном.

Кевечес запропонував одинадцять компонентів концептуальної метафори [38, с. 119]. У цих компонентах він виділив такі елементи, як домен змісту, домен оболонки, експериментальна основа, нейронні структури, зв'язок між змістом та оболонкою, метафоричні мовні вирази, відображення, втілення, поєднання, нелінгвістичні реалізації та культурні моделі.

У своїй роботі Кевечес звернув увагу на творчий аспект метафоричного процесу, який може бути додатковою причиною безлічі розбіжностей в утворенні метафор в різних культурах. Він виділив чотири стратегії творчості, а саме: розширення, розробка одного елемента змісту, запитання та комбінування. Ці стратегії можуть призводити до утворення складних концептуальних метафор [38, с. 271].

Дослідження з розвитку технологій та наукових методів можуть мати значущий вплив на подальший розвиток вивчення метафор. Наприклад, автоматизовані методи аналізу текстів можуть бути застосовані для виявлення та категоризації метафор у великих обсягах даних. Також можуть бути розроблені програмні засоби для дослідження метафор у різних мовах та культурах.

Ще одним напрямком досліджень може бути застосування машинного навчання для аналізу метафор. Програми машинного навчання можуть бути навчені розпізнавати та аналізувати метафори у текстах, що дозволяє дослідникам отримувати більш точну та об'єктивну інформацію про використання метафор у різних контекстах.

Протягом останнього десятиліття проблема обробки образної мови та метафор набула великої уваги в галузях обчислювальної лінгвістики та когнітивістики. Запропоновано широкий спектр підходів, що варіюється від ручних правил до глибинного навчання, для автоматизації різних аспектів обробки метафор. Останніми оглядові статті про техніки обчислювальної обробки метафор були роботи Рай і Чакраверті [56] та Тонга [69]: Рай та Чакраверті проаналізували системи обробки метафор до 2019 року, проте новітні техніки обробки метафор не були включені в їх дослідження. Мао та ін. запропонували нову модель обробки метафор («*MetaPro*»). Остання версія включає функції, такі як ідентифікація метафор, інтерпретація та картографування концептів [46].

1.2. Класифікація метафор

Існує багато різних поглядів на класифікацію метафор, які залежать від різних факторів, таких як функція метафори, її форма, мовний рівень, стиль, епоха тощо. Одним з найвідоміших підходів до класифікації метафор є поділ на концептуальні метафори та контекстуальні метафори. Концептуальні метафори є більш загальними та універсальними та використовуються для вираження складніших ідей, в той час як контекстуальні метафори зазвичай використовуються для опису конкретних ситуацій та обставин. Крім того, метафори можуть бути класифіковані за їхнім походженням, наприклад, на метафори, які виникають зі спільної культурної традиції, або на метафори, які виникають внаслідок особистого досвіду та сприйняття. Усі ці різноманітні підходи до класифікації метафор свідчать про їхню складність та важливість в мові та літературі.

Н.Д. Арутюнова запропонувала класифікацію, згідно з якою метафори розділяють

на номінативні, образні, когнітивні та генералізуючі метафори. [2, с. 34]. Номінативні являють собою заміну одного дескриптивного значення іншим: *rapor merah* - таблиць успішності з низькими оцінками, *berhati hitam* - упертий [22, с. 281]. Образні метафори - це метафори, які сприяють розвитку фігуральних значень та синонімічних засобів мови: *waktu terasa lama* - відчувається як довго йде час. Когнітивні метафори виникають у результаті зміщення в поєднанні предикативних слів: *telinganya menjadi merah* - вуха почервоніли (розізлитися). Генералізуючі метафори стирають у лексичному значенні слова межі між логічними порядками: *perasaannya telah luluh lantak* - його почуття були знищені (що означає, що особа пережила щось дуже важке або сталася якась неприємна подія, яка зруйнувала його емоційний стан); *bagaimana kami menghabiskan waktu?* - як ти витрачаєш свій час?

Американські науковці Дж. Лакофф та М. Джонсон запропонували власну класифікацію метафор, яку вони розглядають відносно часу та простору. Вони виділяють три типи метафор: онтологічні, орієнтовані та структурні [3, с. 19].

Онтологічні пояснюються тим, що події, дії, емоції та ідеї виражені як деяка субстанція. Наприклад, злість - це рідина в посудині: *seluruh air yang ada dalam tubuhku naik ke kepalaku* - вся вода в моєму тілі піднялася до голови; смуток - це порожнеча: *mereka berdua mengandung kehampaan yang tak terkira-kira dalam hatinya masing-masing* - вони обидва несуть порожнечу в серці.

Орієнтовані метафори характеризуються тим, що конкретні поняття орієнтації, такі як вгору-вниз, всередину-назовні, спереду-назад, увімкнути-вимкнути метафорично використовують для вираження абстрактних понять, як почуття, настроїв, стан здоров'я, кількість інформації, соціальний статус і цінності.

Використанням орієнтаційних слів, таких як «вгору», «вниз» тощо, в індонезійських метафорах не поширено. Така відмінність може бути прикладом того, як ідеї та думки відрізняються за семантикою та сприйняттям в межах різних мов та культур.

Структурні метафори - це випадки, коли одне поняття метафорично структуровано в термінах іншого. Печаль - це ріка: *Nadine adalah muara segala keluh*

kesah yang telah mengabdikan hidupnya selama puluhan tahun untuk Afrika - Надін — гирло всіх скарг, які десятиліттями присвятили своє життя Африці.

Структурні метафори мають велике значення в культурі. Ці метафори не тільки відображають наш фізичний і культурний досвід, але також впливають на наші дії та враження.

Залежно від стану внутрішньої форми, метафори бувають образними, індивідуально-авторськими та стертими або мертвими [5, с. 8]. Образні метафори мають двоплановість змісту та внутрішньої форми. Образні метафори можуть бути загальнономовними, тобто вживатися в різних мовах, наприклад:

- *darah biru* - людина блакитної крові, аристократ,
- *kambing hitam* - біла ворона, людина, яка відрізняється від інших.

Індивідуально-авторські метафори виникають у результаті поетичної творчості, наприклад:

- *angkasa ini bisu* - небеса мовчать (Субагіо Састровардойо «Перша людина в космосі»).

Стерті та мертві метафори втратили свою двоплановість, тому ми навіть не розглядаємо ці вирази як метафори в процесі використання, наприклад:

- *musim semi tiba* - настав весняний час.

У своєму дослідженні П. Ньюмарк виділяє п'ять типів метафор [52, с. 106]: мертві метафори, метафори-кліше, лексичні, інноваційні та креативні (авторські) метафори.

Мертві метафори – це метафори, коли ми не усвідомлюємо образ, і часто вони стосуються загальних понять простору та часу, основних частин тіла, загальних екологічних особливостей та основних видів діяльності людини. Наприклад, *di kaki Gunung Sandyawela*: біля підніжжя гори Сандьяве.

Метафори-кліше – це метафори, які пережили свою корисність, використовуються як заміна чіткого повідомлення для того, щоб емоційно прикрасити текст часто емоційно і не відповідає дійсності. Наприклад, *tangis bayiipun makin menyuayat hati*: крик немовляти розриває серце.

Приклад вказує на порівняння між *tangis bayi*, тобто криком немовляти, та словом *menyuayat*, яке часто сполучається з «ножем». Автор намагався порівняти *tangisan bayi*, тобто крик немовляти, з *pisau*, тобто ножем. Такий вислів є дуже поширеним щодо поганого почуття людини, переважно стосується перевантаження та стресом, тоді як схожий вислів також використовується, щоб передати як «крається серце». Крім того, метафорична фраза *menyuayat hati* не відповідає буквально різанню серця, але використовується конотативно для посилення на горе людини.

Лексична або стандартна метафора – це метафора, що описує конкретне чи абстрактне поняття та охоплює фізичну та психічну ситуацію як референтно, так і прагматично, яка не приглушена надмірним використанням [52, с.107]. Стандартна метафора має певну емоційну теплоту та естетичну функцію. Наприклад, *wajahnya berapi-api merah*: його обличчя палало червоним; *dipaksanyalah dirinya berkata-kata dengan berat hati*: він змусив себе говорити з важким серцем.

Інноваційні метафори – це метафоричний неологізм, часто анонімно придуманий. Інакше це може бути нова метафора, що позначає одну з ряду прототипних якостей, які постійно оновлюються в мові, наприклад, *percikan* (спалах) - поширена метафора ідеї; *awan* (хмара) - часто використовується як метафора того, про що хтось думає.

Оригінальні метафори – це метафори створені або процитовані автором. Очевидно, цей вид метафори досить часто використовується автором для здійснення естетичного значення, оскільки це зазвичай зустрічається в літературних текстах, зокрема в романах. Оригінальна метафора - це поетичний вираз, який вказує на подібність між двома поняттями, що стосується аналогії або

порівняння. Крім того, вона може слугувати інструментом для вираження творчого підходу автора.

Наприклад, *di lekuk lembah yang ada di antara buah dadanya, yang menjulang keindahannya*: поміж грудьми, підкреслюючи її вишукану красу. Метафора означає, що порівняння проводять між *celah antara buah dadanya* (проміжок між її грудьми) та *lekuk lembah* (вигин долини). Така фраза метафорично використовується для посилення на певну частину жіночого тіла та порівняння її з іншою концепцією для зроблення висловлювання більш живим та приємним [44, с.88-89]. Беручи до уваги, що кожна початкова концепція не завжди може бути так само передана в мові перекладу. Порівняння є буквально новим та незвичайним в мові оригіналу, де автор використовує його, щоб прикрасити наратив поетичним чином, і тому приклад вважається оригінальною метафорою.

За П. Ньюмарком, метафора виконує дві функції: конотативну та естетичну. Конотативна функція метафори полягає в тому, що вона здатна більш детально описувати як конкретні, так і абстрактні поняття, яскраво виражати думки та характеризувати якість описуваного предмета. Естетична функція метафори полягає в тому, що вона може зацікавити та дивувати читача, справляючи естетичний вплив на нього. Ньюмарк вказував на те, що метафора поєднує ці дві функції: форму та зміст, пізнавальну та естетичну [52, с.126].

За класифікацією Р. Ван ден Брока, вживаною в перекладознавстві, виділяють лексичні метафори, образи яких стерлися, конвенційні, закріплені в літературному процесі та індивідуальні, авторські метафори [6, с. 137].

За категоризацією лінгвіста Данна, метафори можна розділити на три основні групи: інтерпретативні, джерело-цільові та модульовані метафори. Інтересно, що підхід до класифікації метафор Данна базується на контекстуальній стійкості інтерпретації висловлювання та наявності або відсутності концептуального відображення джерело-ціль [30, с. 1]. Іншими словами, розподіл метафор Данна базується на стійкості метафори в термінах її інтерпретації та втіленні метафори в

концептуальному відображенні джерело-ціль. Ця точка зору базується на лінгвістичному підході, а не на соціолінгвістичному.

За стійкістю інтерпретації Данн розділяє метафори на дві групи: метафори зі стійкою та метафори з нестійкою інтерпретацією. Єдиний тип, що має нестійку інтерпретацію, це інтерпретативна метафора, оскільки цей тип метафори має чисто інферентне значення, яке змінюється відповідно до тлумача [30, с. 2]. З іншого боку, два інших типи мають пряме та стійке значення [30, с. 2]. Проте варто зазначити, що детальніше можна роздивитися кожен тип метафори, що, в свою чергу, збагачує наші знання про метафору в цілому.

За наявності або відсутності концептуального відображення джерело-ціль, лише джерело-цільна метафора вважається тим, що реалізує свою форму в концептуальному відображенні джерело-ціль. Саме тому її називають джерело-цільною метафорою. Третій тип метафор, тобто модульована метафора, трохи відрізняється. Вона не має інферентного значення, що призводить до різних інтерпретацій, і, більше того, не втілюється у концептуальному відображенні джерело-ціль. Це модульовано внаслідок того, що вона є відносно стійкою у термінах інтерпретації без утворення концептуального відображення джерело-ціль. Зважаючи на це, можна зробити висновок, що метафора має багато різних відтінків і, вивчаючи його, можна розкрити багато цікавих аспектів мови та мовлення.

1.3. Лінгвокультурний аспект топонімів

Мова є надзвичайно важливим елементом культури та історії народу. Вона відображає не лише фіксовану історію, природні та географічні умови, але й економічний та соціально-політичний лад, релігійні переконання та культурні традиції. У максимальному розумінні, мова є символічним відображенням національної ідентичності, яка об'єднує в собі історичне та культурне походження, а також відображає спосіб життя та мислення народу. Ці ключові ідеї про мову є важливими для збереження національної ідентичності та культурного багатства. Золтан Кевечес в своєму дослідженні згадує, що багато метафор відрізняються

через те, що наш людський досвід різний. Ми використовуємо різні когнітивні стилі для створення абстрактної думки. Ці стилі включають людське тіло, фізичне середовище, соціальні аспекти середовища, в якому ми діємо, комунікативну ситуацію, нашу індивідуальну історію, наші особисті проблеми та інтереси. Розуміння цих відмінностей може допомогти нам краще розуміти метафори, які використовуються в нашій мові та культурі.

Автор досліджує варіації метафор в міжкультурному контексті. Він вважає, що варіація, яка виявляється на конкретному рівні концептуальних метафор, не єдиний вид варіації, який може мати місце, і обговорює кілька інших видів. Одним з них є використання різної оболонки для концептуалізації змісту. Культурні відмінності можуть призводити до різних доменів оболонки, доступних для концептуалізації змісту [38, с.248].

Метафори в індонезійській культурі відіграють важливу роль у відображенні традицій та цінностей народу. Вони відображають зв'язок людини з природою та її складовими, а також соціальні відносини та ієрархію у суспільстві. Таким чином, метафори допомагають розуміти культуру та мислення індонезійців.

Наприклад, поширення ісламу на території Індонезії з XIII століття вплинуло на розвиток культури та мови. Хоча Індонезія позиціонує себе як країна поміркованого ісламу, важко заперечити вплив релігії на культуру та навіть повсякденне життя індонезійців. Звичайне привітання та побажання доброго ранку в індонезійській мові запозичене з арабської мови та використовується в ісламі.

Досліджуючи індонезійські метафори, можна виділити загальні метафори, що притаманні більшості мов, а також метафори, що є характерними лише для індонезійської мови, та які відображають вплив індонезійської культури та вірувань.

В індонезійській культурі існує добре відома фраза, яка описує особливість сприйняття індонезійцями часу, відома як «jam karet» (гумовий час). Термін «гума» використовується тому, що час сприймається як такий, що має певні

характеристики, які імітують концепцію гуми: він еластичний і гнучкий. Таким чином, на основі сучасної теорії метафори абстрактне поняття часу визначається за допомогою поняття каучуку зі сфери матеріалів. Як метафора, фраза «гумовий час» може пояснити, як індонезійці насправді сприймають абстрактне поняття часу відповідно до свого щоденного досвіду.

Поняття гумовий час є широко відомим в Індонезії, і використовується для позначення того, що індонезійці сприймають час по-іншому. На практиці це означає, що запізнення та очікування є звичайними звичками для індонезійців [43]. Згідно з дослідженням Левіна і Норензаяна [8], поняття часу має значний вплив на культуру і поведінку людей. Вони провели дослідження, щоб визначити темп життя, вимірюючи швидкість ходьби, поштову швидкість і точність годинника. Серед 31 досліджуваної країни Індонезія посіла друге місце, що вказує на те, що в цій країні має відносно повільний темп життя. Так, концепція часу впливає не лише на те, як ми поведимося, але й на те, як час використовується в мові в межах культури. У зв'язку з цим, можна стверджувати, що розуміння поняття часу є важливим фактором, що визначає індонезійську культуру та її відмінності від інших культур.

В індонезійській мові існують й інші метафори з поняття часу. Наприклад, час визначають як рухомий об'єкт: *waktu tuh cepat banget*: час так швидко біжить; *waktu terasa lama*: таке відчуття, що багато годин. Значення слова *cepat* (швидко) і *lama* (тривалі години) стосуються рухомого об'єкта, зміст метафори - це час, а оболонка - це транспортування чогось з однієї точки в іншу.

Також можна дослідити метафори час, що мають властивості кількості та простору. Наприклад, *masih banyak waktu*: у нас ще багато часу, *tidak ada waktu*: ми не маємо часу. У цих прикладах, зміст - це час, а оболонка — кількість;

У метафорі *waktunya sempit* (час вузький) час розглядається як об'ємний об'єкт (оболонка). Часто часу надають персоніфікації: *makan waktu*: час витрачено, *waktu berjalan cepat*: час швидко йде: у цих фразах розглядається час як аналог людини чи живої істоти.

Більшість метафор ілюструють час як конкретний об'єкт, який можна виміряти в одиницях часу, а не як обмежений ресурс що має значення [35, с. 469-470].

Інший цікавий приклад впливу культури на метафори в індонезійській мові - це метафори пов'язані з весіллям та шлюбом. Лексична одиниця «шлюб» провокує різновид когнітивної схеми, яка охоплює інші пов'язані поняття, такі як кохання, весілля, чоловік, дружина, сім'я та багато інших.

Шлюб культурно сприймається як один з найважливіших етапів в житті через який повинен пройти кожен. Це поняття шлюбу закодовано і екстерналізується тим, що лінгвістичний вираз *tidak menikah* (неодружений) не є культурно прийнятним як протилежність мовний вислів *menikah* (одружений). Індонезійці використовують вираз *belum menikah*, який означає ще не одружений [39, с. 68].

Іншими словами, шлюб є однією з важливих мет цілей, яку повинен планувати досягти кожний індонезієць. Важливість одруження закодована і проявляється наступними лінгвістичними метафорами [39, с. 68]:

- *Dia perawan tua di desa ini* - Вона стара дівка.
- *Dia itu lajang lapuk* - Він гнилий холостяк.

Старшу незаміжню жінку метафорично називають «стара дівка» або «стара дівчина» індонезійською мовою. Лінгвістичний вираз *perawan tua* несе в собі концепт негативних цінностей бути незаміжньою для старших жінок. Іншими словами, старша незаміжня жінка в Індонезії культурно сприймається негативно. Це стосується також старшого незаміжного чоловіка в Індонезії, який зображений у лінгвістичній метафорі як «гнилий холостяк». Ці лінгвістичні метафори кодують та зовнішньо проявляють, наскільки важливим є одруження як для чоловіків, так і для жінок в Індонезії, зокрема одруження в прийнятному віці. Старший незаміжній чоловік і жінка метафорично відображені у концептуальній метафорі «незаміжний (-а) - непроданий(-а)»,

- *Dia kan lajang lapuk yang tak lakulaku.* - Він гнилий холостяк, який не продається.
- *Saya seorang gadis dewasa, saya takut tidak laku.* - Я доросла дівчина і боюся бути непроданою.

Вартим дослідження також аспект використання слів *kepala* (голова) та *mata* (очі) в індонезійських метафорах. Зокрема, слід згадати дослідження індонезійського лінгвіста П. Сіахана.

Слово «*kepala*» (голова) використовується як метонім для поняття «лідер». Наприклад, *kepala sekolah* - директор. Це не надто відрізняється від загальнозживаного метафоричного значення слова. Також воно може використовуватися в значенні «контейнер», як у прикладі *ide di kepala* - ідея в голові [60, с. 103].

Крім використання, згаданого вище, П. Сіахан зазначає ще два випадки використання «*kepala*», що дещо перекриває використання «*hati*» (серце) як джерело психологічної активності. Приклад *keras kepala* (дослівно тверда голова, що означає впертий) показує людський рису «упертий» (стійкий у своїх поглядах). Приклад *kepala bekerja keras* (дослівно голова працює наполегливо, що означає старатись, докладати зусиль) ототожнює голову з місцем розміщення думок. Тут відповідь на запитання знаходиться в голові, що означає, що думки розміщені в голові, тобто голова працює і думає [60, с. 101-103].

Також цікаво згадати використання слова «*mata*» (око). Наприклад, в метафорі «*mata hati*» (дослівно очі серця, тобто щирі почуття). Метафора має значення щирого почуття. Тобто це сигнал про те, що «серцеве око» ніколи не помиляється.

Висновки до першого розділу

Можна зробити висновок, що метафори використовуються для опису концепції або ідеї в термінах іншої, часто не пов'язаної з нею концепції або ідеї. Вони є

універсальними і можуть бути знайдені в усіх сферах життя, від літератури до повсякденних розмов.

Дослідження метафор має міждисциплінарний характер і може бути розділене на три основні періоди. Арістотель як один з дослідників часів Античності та Середньовіччя визначив поняття метафори та надав метафорі характеристики, якою послуговувались до ХХ століття. Далі І.А. Річардс та Макс Блек, провели систематичний аналіз компонентів метафор та запропонували нову теорію метафор. Річардс, у своїй теорії взаємодії, вважав метафору семантичним явищем та ввів поняття «зміст» та «оболонка». Блек, з іншого боку, пояснив спеціальне значення метафор як результат взаємодії окремих об'єктів, кожному з яких відповідає система спільних асоціаційних місць, а не думок.

Теорія метафори, основана на публікації «Метафори, якими ми живемо», відзначає, що метафора має когнітивний аспект, а людина сприймає світ завдяки метафорам, які створюються в її уявленні. Когнітивна лінгвістика, що розглядає мову як засіб формування та вираження думок, зберігання та організації знань в свідомості людини та обміну інформацією, також досліджує метафору, яка безпосередньо пов'язана зі свідомістю та мисленням. Зокрема, антропоцентричний підхід, який зосереджується на людині та її здатностях вимірювати все нове за образом та подібністю до себе, є важливим у вивченні метафори. Дослідження з розвитку технологій та наукових методів можуть мати значущий вплив на подальший розвиток вивчення метафор, включаючи застосування автоматизованих методів аналізу текстів та розробку програмних засобів для дослідження метафор у різних мовах та культурах.

Можна також зробити висновок, що існують різні погляди на класифікацію метафор. Наприклад, П. Ньюмарка, можна виділити п'ять типів метафор: мертві, метафори-кліше, лексичні, інноваційні та креативні (авторські) метафори. Залежно від того, як часто та як ефективно метафори використовуються, вони можуть бути індивідуально-авторськими та оригінальними або конвенційними та стертими. Крім того, кожна метафора може бути сприйнята по-різному в різних

культурах та мовах, тому важливо знати контекст використання та розуміння метафори при перекладі тексту.

Метафори відображають культуру та спосіб мислення, вони можуть бути відмінним дослідницьким інструментом для вивчення культурних аспектів. Наприклад, в індонезійській мові є багато метафор, пов'язаних з часом, які відображають вплив їх культурних вірувань та практик. Концепція «гумового часу» в індонезійській культурі відображає їх сприйняття часу як еластичного та гнучкого. Також культурні особливості впливають на метафори, пов'язані з весіллям та шлюбом, підкреслюють важливість шлюбу в індонезійській культурі та негативні конотації, пов'язані зі статусом неодруженості в пізнішому віці.

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР

2.1. Загальні підходи до перекладу метафор

Через процеси глобалізації переклад інформації з однієї мови на іншу став важливою частиною повсякденного життя. Переклад забезпечує міжмовну комунікацію і як науковий термін означає відображення певної інформації, мови оригіналу на мову перекладу. На думку В. Лівого, «переклад – це передача інформації, точніше сказати перекладач дешифрує ту інформацію автора оригіналу, яка міститься в тексті його твору, відтворюючи (знову зашифровуючи) у системі своєї мови, а інформацію, що міститься в його тексті, знову декодує читач перекладу» [9, с. 49].

Завдяки перекладу ми можемо транслювати культурний досвід та інформацію про інші народи, їхню історію та світогляд. Оскільки кожна культура має свої унікальні риси, перекладач повинен бути здатен враховувати культурні та історичні особливості кожної країни, з якої він перекладає текст. Важливо не лише передати суть інформації, але й зберегти її контекст та емоційну забарвленість. Тому, правильний переклад метафор та інших стилістичних прийомів є важливим для збереження сенсу та емоційного колориту тексту.

При роботі з перекладом необхідно розрізняти між мовними метафорами та авторськими метафорами. Спосіб перекладу залежить від типу метафори. При перекладі мовних метафор слід знайти загальноживаний аналог у мові. Авторські метафори краще перекладати максимально близько до оригіналу, зберігаючи стиль автора. Індивідуально-авторські метафори можна перекладати більш вільно, щоб передати їхню суть та ефектність. При перекладі мовних метафор перекладач отримує більше можливостей для творчості та фантазії, що дозволяє зберегти емоційну забарвленість тексту та зробити його більш зрозумілим для читачів.

За Я. І. Рецкером виділяють чотири способи передачі метафор: еквівалентні відповідності, варіативні відповідності, трансформація та калька [15, с. 117]:

- Для знаходження еквівалентних відповідностей метафоричних виразів в перекладі потрібно шукати відповідні варіанти відповідностей у подібних метафоричних системах мови оригіналу та мови перекладу.
- Використання варіативних відповідностей - це можливість вибору одного з декількох способів передачі метафоричних виразів, які надані у словнику.
- Метод трансформації вимагає заміни основи вихідної метафори на повністю іншу.
- Калькування передбачає відновлення повного аналога метафори оригіналу в перекладі.

При перекладі текстів важливо не забувати про можливість калькування, яке може призвести до зовсім неправильного перекладу мови образів. За словами професора В.Н. Комісарова, існує декілька способів перекладу, серед них: дослівний переклад, переклад на основі того ж образу та переклад на основі іншого образу [7, с.115-116]. Крім того, можливий переклад, який здійснюється шляхом неметафоричного пояснення, коли метафора виключається за допомогою деметафоризації.

У науковій роботі Н.Ф. Палевіна розглядається чотири способи трансляції метафор в перекладі [13, с.111-112]. Перший спосіб – еквівалентні відповідності, коли у мові перекладу існують регулярні відповідності для оригінальної метафори. Другий спосіб – варіативні відповідності, коли для метафоричного виразу існує кілька способів передачі, зазначених у словнику або в інших джерелах. Третій спосіб – трансформація, яка вимагає повної заміни основи оригінальної метафори, і четвертий спосіб – калька, коли в перекладі відновлюється повний аналог метафори оригіналу.

За класифікацією П. Ньюмарка знаходимо такі способи перекладу метафор: переклад за допомогою порівняння, дослівний переклад, переклад за допомогою

заміни метафори еквівалентної з мови перекладу, перефразовування метафори, переклад за допомогою збереження метафоричного образу, але з додаванням, яке пояснювало б інформацію, що допомагає зробити вираз відкрито вираженим [52, с. 106]. Якщо перекладач не може знайти відповідного еквівалента або аналогу метафори, він може перейти до перефразування або порівняння.

У законі збереження метафори йдеться про необхідність збереження метафоричного образу під час перекладу. П. Ньюмарк запропонував кілька методів, що використовуються перекладачами для передачі метафор у художніх текстах: збереження метафоричного образу, якщо він зрозумілий та близький носіям іншої мови; заміна оригінальної метафори метафорою-еквівалентом; переклад порівнянням; зберігання метафоричного образу з поясненням інформації; перефразування метафори. Ці методи допомагають перекладачам відтворити метафоричний зміст оригінального тексту в перекладі, зберігаючи його естетичну та емоційну складові.

У теорії перекладу проблема перекладу метафор мало дослідження. Менахем Дагут підняв питання перекладу метафор у своєму есе «Може перекладатися метафора?» [26]. У ньому було зазначено, що існує дві протилежні точки зору щодо перекладу метафор: перша - метафора не може бути перекладена взагалі, друга - її можна дослівно перекласти. Автор зосередився на другій точці зору та навів приклади, що доводять, що дослівний переклад метафор є неприйнятним, оскільки не враховує семантичні асоціації, культурний досвід та їх зміщення, які мають суттєвий вплив на рівень перекладу метафори. За думкою Дагута, метафора є індивідуально-творчим спалахом уяви [26, с.22]. Переклад метафори залежить від культурного досвіду та семантичних асоціацій, які вона викликає уявленням реципієнта, а також від ступеня, в якій вони можуть бути відтворені в мові перекладу. За Дагутом, еквівалент метафори у мові перекладу не знаходиться, а частіше створюється заново, оскільки неможливо знайти таку ж заміну [26, с. 24]. Залежно від семантичних асоціацій, які викликає метафора уявленням реципієнта,

та від ступеня, в якій вони можуть бути відтворені в мові перекладу, еквівалент метафори у мові перекладу може бути створений заново. [26, с. 24].

Пізніше Р. ван ден Брук дослідив тему перекладу в своїй статті «Межі перекладності, проілюстровані перекладом метафор» [70], опублікованій у 1981 році. У цій статті автор розглядає переклад метафор з точки зору меж перекладності та наводить приклади використання метафор у різних мовах. Він досліджує проблему відтворення метафоричного змісту відправної мови в мові перекладу та відзначає, що переклад метафор є складним завданням. Результати дослідження показують, що метафора може бути перекладена, але тільки в разі, якщо перекладач розуміє культурний контекст та семантичні асоціації метафори. [70, с. 45].

Вчений, подібно до Дагута, зазначає, що соціокультурні фактори мають нерозривний зв'язок з метафорою, і також на акцентує на зв'язок з мовними та літературними нормами. Він зауважує, що перешкодою в перекладі метафори може стати мовна система, а саме відмінності в цій системі в обох мовах. Крім того, негативний вплив на процес перекладу метафори можуть мати екстра-лінгвістичні фактори, так звані культурні контексти. Третім видом перешкод є перенесення умовностей, які виступають в літературних традиціях. Крім того, може виникнути значна різниця в естетичному та моральному кодуванні між двома мовами. Якщо, наприклад, система мови керується жорсткими нормами та через них відкидає «сміливі» метафори, вважаючи їх недостатньо «скромними», це може призвести до деформації та «очищення» метафори в процесі перекладу [70, с. 73-87].

Слід також відзначити праці польських дослідниць Ельжбети Табаковської та Терези Добжиньської, що присвятили свої роботи складнощам та стратегіям перекладу метафор. Табаковська стверджує, що образна метафора є складним елементом для перекладу, оскільки вона існує лише у культурі, в якій вона була створена, та залежить від культурних, історичних та соціальних факторів, що її підтримують. Це часто призводить до того, що оригінальні метафори неможливо перекласти через обмеження на рівні сприйняття [65, с. 93]. Добжиньська зосереджується на трьох основних проблемах, що виникають при перекладі

метафор на іншу мову: різні конотації, відносини в межах коду та функціонування метафор в конкретному тексті. Польська дослідниця підкреслює, що можливість розуміння метафор залежить від того, чи має носій метафори схожість у конотаціях в обох мовних культурах, або ж пов'язаний лише з етнічною культурою автора оригіналу.

У своїй праці Тереза Добжинська акцентує увагу на важливості стилістичних та граматичних властивостей метафори, коли йдеться про знаходження еквіваленту в перекладі. Вона наголошує, що важливо враховувати стилістику, яку вносить до тексту саме граматична форма метафори, адже інакше це може призвести до неточного еквіваленту. Крім того, треба звернути увагу на конотації, пов'язані з безпосередніми еквівалентами в іншій мові, оскільки їх відмінність від оригіналу може бути значущою. Щоб уникнути цих проблем, Добжинська радить перекладачам проводити аналіз, в якому вони визначають метафоричну парадигму, що включає оригінальну метафору, і місце, яке вона займає в цій парадигмі. Якщо метафоричний вираз переноситься на весь текст або на його велику частину, то слід зосередитися на загальному значенні цієї частини, а не на перекладі окремих метафор [29, с. 239]. Важливо пам'ятати, що перекладається не тільки значення, а й увесь емоційно-культурний зв'язок, що пов'язаний з метафорою.

Річардс запропонував класифікацію способів передачі метафор, до якої входять наступні методи: пошук образного аналогу в перекладі, створення дослівного еквівалента, експресивно-прагматична конкретизація, описовий переклад, заміна образу оригіналу на прийнятий у мові перекладу образ, компенсація та нейтралізація метафори [16, с. 78].

К. Райс вважала, що метафори потрібно перекладати дослівно. У своїй праці «Класифікація текстів і методів перекладу» К. Райс зазначає, що авторські метафори повинні бути передані дослівно, а метафору, типову для мови перекладу, слід перекладати таким же чином [14, с. 212].

Дагут на підставі аналізу деяких текстів на івриті та їх англійського перекладу, приходять до висновку, що переклад будь-якої метафори залежить від (1)

конкретних культурних досвідів та семантичних асоціацій, і (2) ступеню, до якої вони можуть бути відтворені в мові перекладу [26, с. 32].

Н. Мандельбліт у дослідженні «Когнітивний погляд на метафору та її значення для теорії перекладу» висвітлює дві схеми перекладу метафор. Згідно з Мандельблітом, коли метафори мови оригіналу та мови перекладу мають схожі умови відображення, переклад метафори з мови оригіналу може бути здійснений просто - достатньо вибрати еквівалентну метафору в мові перекладу. Але якщо умови метафоричного перекладу мови оригіналу відрізняються від умов мови перекладу, відображення метафори може бути складним і вимагати багато часу. У такому випадку метафору в мові оригіналу можна перекласти через порівняння, перифразу, пояснювальний запис, пояснення або опускання. Окрім того, важливим етапом у перекладі метафор є адаптування їх до культурного контексту мови перекладу, що може займати додатковий час та зусилля в перекладі [45, с.485-486].

А. Дейгнан, Д. Габрис і А. Сольска запропонували чотири варіанти перекладу метафори [28, с. 354 - 355] базуючись на роботі Н. Мандельбліта.

- *same conceptual metaphor and equivalent linguistic expression* (аналогічна концептуальна метафора і її еквівалентне лінгвістичне вираження). Цей тип перекладу є найпростішим, тому що метафори в мові оригіналу та мові перекладу повністю збігаються.
- *same conceptual metaphor but different linguistic expression* (аналогічна концептуальна метафора, але інше лінгвістичне вираження). Цей метод перекладу використовується, у тих випадках, коли сенс метафора дуже схожий, але виражається за допомогою інших слів.
- *different conceptual metaphors used* (використання іншої концептуальної метафори).
- *words/expressions with similar literal meanings, but different metaphorical meanings* (слова та вирази з аналогічними прямими значеннями, але з різними метафоричними значеннями).

Шаттлворт у книзі «Вивчення наукової метафори в перекладі. Дослідження практик міжмовного перекладу. Сучасні дослідження перекладу» зазначає, що потрібно відрізнити стратегії та процедури перекладу метафори. Його думка базується на тому, що аерекладач не повинен приписувати внутрішні мотивації для своїх дій лише на основі зовнішніх доказів, а результати його рішень є результатом індивідуального підходу, а не застосуванням технік для досягнення задовільної версії у цільовій мові [59, с. 67].

Шаттлворт у своїй книзі згадує лінгвіста Аль-Харрасі та його альтернативну таксономію, засновану на теорії метафор. Шаттлворт називає її найдетальнішою на сьогодні та такою, що відкриває цілком новий можливий напрямок для досліджень, проте і зазначає, що Аль-Харрасі перелічує, ймовірно, дії, які свідомо не виконуються перекладачами [59, с. 86].

Цей перелік радикально відрізняється від усіх попередніх, оскільки глибоко ґрунтується на теорії концептуальної метафори, зосереджуючись більш конкретно на взаємодії між образними схемами та багатими образами.

Його систематичне зіставлення образних схем та багатих образів, хоч і приваблює рішення для більшості лінгвістів, може бути критиковане за тенденцію до загальності концепту образної схеми. Однак Аль-Харрасі визнає, що образні схеми не є основою всіх концептуальних метафор [19, с. 277].

Загалом, переклад метафор потребує порівняння метафоричних виразів у мовах оригіналу та мовах перекладу. Оскільки метафора формується переконаннями конкретної соціокультурної групи, доцільним є використання когнітивного підходу до перекладу метафори. За цим підходом метафори розглядаються як когнітивні конструкції, які становлять приклади того, як люди концептуалізують свій досвід та втілюють його у мову.

Були досліджені численні способи перекладу метафор, кожен з яких має свої особливості. Однак більшість з них мають спільні елементи:

- «збереження», тобто переклад метафори без зміни форми та сенсу,

- «експліцитація», яка використовується для передачі більш прямих та відкритих висловлювань, щоб передати метафори мови оригіналу, які відсутні в тексті перекладу,
- «узагальнення», яке використовується для передачі метафор, які відносяться до більш широкого контексту за допомогою більш загальних термінів та висловлювань.

2.2. Переклад індонезійських метафор в літературі

Як вже було зазначено раніше, переклад метафор ускладнюється тим, що метафори мають культурний аспект. Це означає, що перекладач повинен бути обізнаний з культурою мови перекладу та мати глибоке розуміння культурних звичаїв і традицій, що часто впливають на формування метафор.

Крім того, перекладач повинен бути уважним до контексту, в якому зустрічається метафора, оскільки це може вплинути на її тлумачення та переклад. Тому, перекладач повинен мати не тільки глибоке розуміння мови, а й культурного тла, щоб забезпечити точний та адекватний переклад метафор.

Переклад індонезійських метафор українською мовою має власні особливості. По-перше, індонезійські метафори мають свої унікальні конотації та вираження, які можуть бути невідомі для української культури. Індонезійська та українська культури мають багато відмінностей. Тому, при перекладі необхідно звертати увагу на контекст метафори та враховувати культурні особливості індонезійської мови, щоб максимально передати контекст українською мовою.

По-друге, індонезійські метафори можуть мати більш широке застосування, ніж в українській мові, тому перекладач повинен звернути увагу на той факт, що переклад метафор може відрізнятись в залежності від контексту вживання.

По-третє, індонезійські метафори можуть мати політичну або соціальну значущість, що може бути незрозуміла для українського читача, а також індонезійські метафори можуть містити в собі певні релігійні або міфологічні аспекти. Особливо якщо брати до уваги той факт, що українська культура базується

на православній традиції, тоді як індонезійська культура - на ісламі. На жаль, дослідження перекладу індонезійських метафор українською мовою є недостатньо дослідженою темою в українському індонезієзнавстві. Тому є потреба в подальших наукових дослідженнях в цьому напрямку.

У своїй роботі ми розглядали роботи індонезійських лінгвістів, що досліджували переклад індонезійських метафор англійською та імплементували дослідження на українські реалії, щоб відобразити особливості перекладу саме індонезійських метафор.

Останні результати також підтверджують ідею того, що метафори можуть бути перекладені. Дослідження Суарді [31] з перекладу метафор в контексті роману «Весілля» Даніель Стіл індонезійською мовою показало, що 41 ідентифікована метафора була перекладена за допомогою п'яти стратегій перекладу:

- відтворення метафор мови оригіналу еквівалентними метафорами мови перекладу;
- переклад з використанням метафор з іншим лінгвістичним вираженнями в мові перекладу;
- відтворення метафори порівняльним зворотом з однаковим значенням;
- відтворення метафори порівняльним зворотом з різним значенням;
- відтворення метафори нематафоричним виразом. Результати дослідження показують, що більшість метафор мови оригіналу мають еквівалент у мові перекладу.

У дослідженні Валуїо [71] було показано, що стратегія перекладу індонезійських метафор на англійську мову у романі «Саман» ґрунтується на кількох підходах, включаючи переклад метафор на еквівалентні метафори, перефразування, переклад метафор на інші метафори з аналогічним значенням та буквальний переклад. За результатами дослідження автора, перекладачі використовують не тільки першу стратегію, але і всі три інші, через три причини. По-перше, відповідність англійській метафорі може бути недоступною. По-друге, перекладачі намагаються уникнути

непорозумінь та зберегти відповідність повідомлення контексту. По-третє, через обмежений час перекладачі використовують скорочення при перекладі метафор.

Пардеде досліджував стратегії перекладу 174 індонезійських метафор, що були ідентифіковані в 69 віршах, на англійську мову та помилки, які були допущені при перекладі [53]. Лінгвіст виявив три стратегії, які використовуються для перекладу метафор:

- відтворення оригінальної метафори з її точним еквівалентом (59,8%);
- заміна метафори іншою метафорою, яка передає подібне значення (35,6%);
- перетворення метафори на її приблизний літеральний перифраз (4,6%).

Він також виявив 11 неприйнятних виборів стратегій перекладу, які спричинили спотворення значення повідомлення, що передавали оригінальні поети.

Іншим лінгвістом, який досліджував стратегії перекладу був Гаррі Самбаю. Його дослідження спрямоване на виявлення стратегій, використаних при перекладі метафор в сучасній індонезійській поезії на англійську, а саме переклад англійською Гаррі Евелінгом в його книжці «Сучасна індонезійська поезія» віршів А. Росід та С. Састровардоджо [57].

У дослідженні було показано, що найбільш часто використовуваними метафоричними стратегіями перекладу в поезії - це відтворення метафори мови оригіналу подібною метафорою в мові перекладу. Ця стратегія була застосована більше ста разів, тобто 75%. Далі йде стратегія відтворення метафори мови оригіналу у вигляді порівняння. Відсоток застосування стратегії 18%. Далі були використані стратегії відтворення метафори мови оригіналу іншою метафорою в мові перекладу, та переклад метафори мови оригіналу з пояснення. Стратегія перекладу, яка не використовується перекладачем зовсім, - це відтворення метафори неметафоричний вираз у мові перекладу [57, с.40].

Дослідження перекладу метафор англійською мовою в романі «*Anak Semua Bangsa*» («Дитина всіх націй») було проведено Маршал Ейренс Метекохі та Йосафат Барон Валентино. Їх дослідження мало на меті з'ясувати, які типи метафор

є в романі та які стратегії перекладу метафор використовував перекладач при перекладі «*Anak Semua Bangsa*» («Дитина всіх націй»). У цьому дослідженні встановлено, що перекладач мав тенденцію використовувати дослівний переклад або змінювати метафору за значенням при перекладі [23, с.9]:

- *Setiap hari Mama membuang waktu dua-lima menit untuk bercakap dengannya menggantikan Annelies* - Щодня мама **витрачала 2-5 хвилин** нрозмову з нею замість Аннеліс.

Метафора «*membuang waktu*» в індонезійській мові можна перекласти як «витрачати час» українською мовою. Це мертва метафора, що не має складнощів в перекладі, і для такого виду метафор легко знайти еквівалент в мові перекладу.

- *Dan kaki mereka nampak menerompot dengan jari-jari keluar* - Жоден не носив взуття, і їхні **пальці були розведені**.

У цьому випадку перекладач вирішив змінити метафору за значенням, оскільки дослівний переклад є, до певної міри, неприйнятним для читачів мови перекладу [23, с. 11].

- *Eropa kolonial di Hindia boleh mengejek setengah mati: bahwa kapal-kapal Jepang sebagai negara maritim tua-tua dan bobrok seperti kurungan ayam.* - Колоніальна Європа в Індії могла насміхатися до напівсмерті: **японські кораблі** - кораблі морської нації - були старі й напівзруйновані, **як курники**.

Перекладач використав дослівний переклад. Проте, у цьому випадку результат перекладу, здається, не містить того самого змісту, що й у мові оригіналу. *Kandang ayam* (курятники або клітки для курей) в Індонезії зазвичай виготовляють з бамбука, і клітки часто залишають без належного догляду, тому вони має надзвичайно неприємний запах [23, с. 11]. На відміну європейського поняття, де курятники часто очищаються, та клітки зроблені з іншого матеріалу. Таким чином, різниця в

конотації можна призвести до хибного сприйняття. Тому ця стратегія підібрана не вдало у цьому випадку.

- *Sore itu mendung tebal memayungi Surabaya.* - Того дня густі хмари парасолькою нависли над Сурабаєю.

У цьому випадку перекладач також використав дослівний переклад. Навіть якщо у мові перекладу є той самий образ «парасольки», результат перекладу насправді не задовільний. Переклад метафори дослівно звучить неприродно для мови перекладу. Слово «*mayungi*» має значення ближче до дієслова «покривати» ніж до «висіти як парасолька» [23, с. 11]. Було б краще, якби перекладач переклав це як «Того дня густі хмари затьмарили Сурабаю».

Ще одне дослідження, що варте нашої уваги - це стаття «Переклад індонезійських концептуальних метафор в романі «*Tarian Bumi*» англійською». Це дослідження мало на меті визначити та проаналізувати типи індонезійської концептуальної метафори та стратегії перекладу, застосовані при їх перекладі.

Дослідниця застосовувала стратегії перекладу лінгвістом Ларсоном. На основі дослідження [48, с. 71] стратегії перекладу було виявлено, що перекладач застосував переклад метафори мови оригіналу еквівалентною метафорою в мові перекладу (70,6%), відтворення метафори мови оригіналу неметафоричним висловленням (25,5%) і відтворення метафори мови оригіналу порівняльним виразом в мові перекладу (3,9%).

Варто більш детально розглянути стратегії перекладу, запропоновані лінгвістом Ларсоном, перед аналізом перекладу та дослідження. Ларсон стверджує, що існують деякі причини, які роблять переклад метафор складним [42, с.276-277]. По-перше, образ, що використовується в метафорі, може бути незнайомим у мові перекладу. Наприклад, метафору українською мовою «сніги заснули», буде неможливо перекласти природно в контексті для індонезійського читача, оскільки поняття снігу їм невідоме. По-друге, об'єкт метафори формулюється неявно. По-третє, точка подібності неявна і складно ідентифікувати. Наприклад, у реченні «він

- свиня» немає точки подібності. У деяких культурах свиня може означати брудний, а в інших - жорстокий. По-четверте, мова перекладу може використовувати інший образ порівняння. Частота використання метафор у різних мовах різна, що робить переклад складним, якщо його виконувати дослівно [42, с.277]. Зважаючи на ці проблеми, можна зрозуміти, що переклад метафор потребує більш ретельного вивчення контексту від перекладача.

Згідно з Ларсоном, для перекладу метафор перекладач може використовувати три способи: переклад метафори мови оригіналу еквівалентною метафорою в мові перекладу, відтворення метафори мови оригіналу неметафоричним висловленням і відтворення метафори мови оригіналу порівняльним виразом в мові перекладу [42, с.278-279].

Таким чином, в дослідженні «Переклад індонезійських концептуальних метафор в романі «*Tarian Bumi*» англійською» було подані наступні приклади кожної стратегії перекладу за класифікацією Ларсона:

- *Kenten tahu, keluar dari pakem memang berat.* - Кентен знав, як важко **жити поза правилами.**

У мові перекладу слово «*keluar*» означає «вийти», а «*pakem*» перекладається як «правило». Слово «вийти» пов'язують з діяльністю людини, що зазвичай має місце на певній території чи в будівлі. Оскільки діяльність людини не може бути відокремлена від місця проживання, «територія та будівля» можуть бути замінені терміном «дім». Згідно з теорією метафор Річардсона, термін «правило» можна назвати змістом, а термін «дім» - оболонкою. Таким чином, це речення концептуалізує метафору «правило - це дім» [48, с. 74].

У перекладі метафора «*keluar dari pakem*» була перекладена як «жити поза правилами», що вважається еквівалентним. Це означає, що перекладач застосував стратегію перекладу метафори еквівалентною метафорою в мові перекладу.

- *Hidup bagiku adalah pertarungan yang tidak pernah selesai. Tidak akan pernah habis selama aku masih hidup.* - Я сприймаю **життя як** нескінченну **битву**, яка триватиме, доки я живу.

Речення вище можна розглядати як приклад структурної метафори, яка відображає термін «життя» як тему або зміст метафори, а слово «битва» як образ. Але метафоричний вислів у мові оригіналу змінився на порівняння у мові перекладу, що відображається додаванням «як» між темою та образом. Індонезійська метафорична концепція «*hidup adalah pertarungan*» була перекладена порівняльним виразом «життя як битва». Тому, згідно зі стратегіями перекладу метафор Ларсона, можна зробити висновок, що в цьому випадку була застосована стратегія перекладу метафори в порівняльним виразом в мові перекладу [48, с. 74].

Наступне дослідження перекладу індонезійських метафор англійською мовою було проведено на основі з поезій Сесеп Сямсул Харі, яку переклали на англійську мову Деві Кандранингрум та Гаррі Авелінг. У дослідженні було проаналізовано 20 метафор за стратегіями перекладу Ньюмарка.

Дослівний переклад був застосований для перекладу наступних метафор:

- *Kelopak bunga baobab berguguran dari mataku.* - Пелюстки квітів баобаба падали один за одним.

Метафора «пелюстки квітів баобаба» в Індонезії символізує сльози [67, с. 51]. Метафора передана дослівно, оскільки в тексті оригіналу та перекладі є спільна колокація.

- *Biji gandum liar berjatuhan dari lubang hidung.* - Зерна дикої пшениці падали з моїх ніздрів.

У цій метафорі є спільна колокація. «*Biji*» перекладається як зерно, «*gandum*» перекладається як пшениця, а «*liar*» перекладається як дикий.

- *Aku makanan dalam ususmu.* - Я їжа в твоєму череві.

Метафоричний вираз у мові оригіналу і перекладі має однакове значення. Він описує їжу як джерело енергії, неймовірно важливе джерело сили. Цю ж метафору використовує поет, щоб показати, що він є людиною, яка є неймовірно важливою для іншої людини [67, с. 52].

Транспозиція як стратегія перекладу передбачає зміну граматики, наприклад, зміну з однини на множину; зміну структура мови оригіналу, що не існує в мові перекладу; зміну дієслова в тексті мови оригіналу на слово іншої частини в мові перекладу [22, с. 86]. Транспозиція була застосована при перекладі наступних метафор:

- *Kamar-kamar sunyi dalam batinku.* - Тиха кімната в моєму серці.

Вище наведене речення є другим рядком поеми «Іда», яка розповідає про чоловіка, який дуже захоплюється жінками. Це приклад метафоричної транспозиції. У тексті оригіналу фраза «*kamar-kamar sunyi dalam batinku*» має форму множини, а в перекладі метафора вживається в однині [67, с. 58].

- *Kata adalah ruh dan keajaiban.* - Слово – це дух і диво.

Метафора була перекладена з використанням слова «дух» замість «душа». Дух має конотацію: жвавий, хоробрий, тоді як душа - це духовна частина людини [67, с. 59]. Отже, транспозиція була використана для перекладу метафори. Наступна стратегія перекладу, яка була використана при перекладі, - це аналіз компонентів. Аналіз компонентів означає порівняння слова в мові оригіналу зі словом в мові перекладу, показуючи спочатку їх спільні, а потім відмінні компоненти значення. Ця стратегія була застосована для перекладу метафори:

- *Penyair adalah pemburu kesedihan.* - Поет любить смуток.

Метафора дослівно перекладається як «поет - це мисливець смутку». Але перекладач, використавши стратегію аналізу компонентів, відтворив метафору виразом «поет любить смуток». В індонезійській мові слово «поет» умовно асоціюється з мисливцем смутку, тоді як в англomовному перекладі «поет» асоціюється зі словом «любити» [67, с. 59]. У результаті перекладу втрачається імпресія метафори. Людина, яка любить щось, завжди «полює» на те, що її приваблює, поки не отримає це. Тому метафору перекладено за допомогою компонентного аналізу.

Висновок до другого розділу

Таким чином, переклад є важливою частиною міжмовної комунікації, яка дозволяє транслювати культурний досвід та інформацію про інші народи. При цьому, дуже важливо враховувати культурні та історичні особливості при перекладі метафор, що дозволяє зберегти сенс та емоційний колорит тексту. В залежності від типу метафори, передача її може здійснюватись різними способами, такими як еквівалентні відповідності, варіативні відповідності, трансформація та калька. Для досягнення найкращого результату при перекладі необхідно враховувати особливості метафор та мов, а також здійснювати деметафоризацію, щоб зберегти сенс та стиль автора.

Переклад метафор - це складне завдання, що вимагає великих зусиль як з боку перекладача, так і з боку отримувача перекладу. Оскільки метафори є не тільки мовними, але й культурними явищами, їх переклад зазвичай потребує аналізу культурних контекстів та екстра-лінгвістичних факторів.

З метою досягнення якісного перекладу метафори, дослідники розглядали різні методи передачі метафор в перекладі, такі як дослівний переклад, заміна образу оригіналу на прийнятий у мові перекладу образ, експресивно-прагматична конкретизація, описовий переклад, компенсація та нейтралізація метафори та інші. Проте, оскільки кожна метафора має свої власні характеристики та контекст, не завжди можна однозначно визначити, який метод є найбільш ефективним.

Дослідивши стратегії перекладу, відмічаємо, що одним із методів передачі метафор в перекладі є дослівний переклад, який передбачає точне відтворення метафори з оригінальної мови. Однак, цей метод може бути недієвим, оскільки метафори часто мають різні конотації, відносини в межах коду та функціонування в конкретному тексті.

Іншим методом є заміна образу оригіналу на прийнятий у мові перекладу образ. Цей метод може бути ефективним у випадку, коли образ метафори в оригінальному тексті не має аналогів у мові перекладу. Однак, такий метод не завжди може передати всі нюанси оригінальної метафори, що може призвести до втрати її експресивного значення.

Крім того, важливо враховувати стилістику та граматичні властивості метафори при перекладі, оскільки вони можуть мати великий вплив на еквівалентність метафор в оригінальній та перекладній мовах. Також, щоб уникнути неточностей у перекладі, необхідно звернути увагу на конотації, пов'язані з безпосередніми еквівалентами в іншій мові, оскільки їх відмінність від оригіналу може бути значущою.

Один з методів передачі метафор в перекладі, запропонований Річардсом, полягає у пошуку образного аналогу в перекладі. Цей метод може бути ефективним у випадку, коли у мові перекладу є аналогічний образ, що може передати те ж значення, що й оригінальна метафора.

Для досягнення якісного перекладу метафори, необхідно проводити аналіз метафоричної парадигми, що включає оригінальну метафору, і місце, яке вона займає в цій парадигмі. Якщо метафоричний вираз переноситься на весь текст або на його велику частину, то слід зосередитися на загальному значенні цієї частини, а не на перекладі окремих метафор.

Переклад метафор потребує збереження основних концептуальних метафор мови оригіналу, використання експліцитації метафор у перекладі та узагальнення. Когнітивний підхід до перекладу метафори дозволяє розглядати їх як когнітивні

конструкції, що втілюють людський досвід у мову. Дослідження в цій області є потенційно корисними для розв'язання конкретних проблем у перекладі.

Переклад індонезійських метафор на українську мову потребує детального вивчення культурних особливостей індонезійської мови, контексту метафор та політичної та соціальної значущості. Українське індонезієзнавство потребує подальших наукових досліджень в цьому напрямку, оскільки існуючої теоретичної бази недостатньо для повноцінного аналізу.

В рамках проведеного дослідження було проаналізовано переклад індонезійських метафор на англійську мову з використанням різних стратегій перекладу. За результатами аналізу, відтворення метафор мови оригіналу подібною метафорою в мові перекладу є найбільш часто використовуваною стратегією перекладу. Більшість метафор мови оригіналу мають еквівалент у мові перекладу.

Отже, кожна зі стратегій перекладу є ефективною для перекладу метафор, проте вибір конкретної стратегії залежить від контексту та метафори, яку необхідно перекласти. Більше того, застосування стратегії перекладу може впливати на імпресію метафори в мові перекладу порівняно з мовою оригіналу. Перекладач повинен мати на увазі, що переклад метафор може відрізнятись в залежності від контексту

вживання.

РОЗДІЛ 3. ПЕРЕКЛАД МЕТАФОР УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ В ПОЕЗІЇ МУХАММАДА ЯМІНА

3.1. Біографія Мухаммада Яміна та його вплив на індонезійську літературу

Мухаммад Ямін є національним героєм, який мріяв об'єднати народи Індонезії для досягнення незалежності. Він мріяв про те, щоб Індонезія була більшою, ніж Шріджая або Маджапахіт [24, с. 46].

Мухаммад Ямін народився в Савах Лунто (Суматра) 22 серпня 1903 року. Він був сином Устмана Багінди Хатіба та Саади. Батько мав шістнадцять дітей від п'яти дружин, майже всі з яких стали впливовими інтелектуалами [24, с. 46]. Мухаммад Ямін був відомим діячем національного руху Індонезії. Його освітня кар'єра почалася звичайній школі. Поет отримав стипендію для навчання в школі ветеринарної медицини. Проте, він не був зацікавлений в вивченні тварин та їх хвороб. Через це він змінив спеціальність та почав вивчати флору, перейшовши до сільськогосподарської школи в Богорі, в Яві. Незважаючи на те, що Мухаммед

Ямін любив гори і зелені поля, навчання агрономії йому не подобалось і він не витримав довго.

Після цього він продовжив свою освіту в AMS (*Algemeene Middelbare School*) - загальна середня школа в епоху Голландської Ост-Індії з трирічним періодом навчання, - де і закінчив навчання.

У 1927 році Ямін почав навчання у вищому навчальному закладі в Індонезії. До цього часу бакалаврська освіта або навчання в університеті було доступними тільки в Нідерландах, наприклад, в Лейденському університеті. Однак, приймали туди

лише випускників престижних шкіл. М. Ямін навчався на факультеті права, проте він не захоплювався правом. Йому більше подобалась філософія [68, с. 66-67]. М. Ямін пізно вступив до університету через те, що сім'я часто переїжджала і йому доводилося переїздити батьками та родичами, які його виховували. Зазвичай, студенти в Індонезії закінчували середню школу у віці 19-21 років, і вступали до університету, у той час як М.Ямін вступив до університету в 24 роки. Цікаво, що під час навчання, М. Ямін все ще часто отримував грошові перекази від родини, проте швидко витрачав всі гроші, бо любив пригощати друзів їжею в варунгах, а також купляв книги [68, с. 66-67].

М. Ямін успішно закінчив навчання в юридичній школі за 5 років. Поет не тільки отримав диплом та статус юриста, але й розпочав свій шлях до політики, працюючи з колоніальним урядом Нідерландів. М. Ямін працював як письменник і журналіст, коли він навчався у старшій школі. Після отримання ступеня бакалавра юридичних наук він став викладачем в школі журналістики. Предметом, який викладав Містер Ямін, були свобода слова та порушення свободи слова в пресі, а також він працював адвокатом і прокурором в Джакарті.

Поет дуже любив читати, завдяки цьому він володів малайською мовою. Крім того, він також любив писати. Його любов до письма зародилася в ньому ще в дитинстві, коли він жив на Суматрі. У 1920 році його поема під назвою «*Tanah Air*» (Батьківщина) була опублікована в журналі, що належав молодіжній організації *Jong Sumantranen Bond*. М. Ямін, якому тоді ще не виповнилось 17 років був ініціатором написання праць малайською мовою в цьому журналі. Раніше усі праці, які були опубліковані в журналі були написані нідерландською. Його захоплення читанням книг та володіння англійською, німецькою та санскритом збагатили його письмові навички, а також його творчість.

М. Ямін писав не тільки поезію, у його доробку є соната «*Indonesia Tumpah Darahku*» («Індонезія проливає мою кров») та драма «*Ken Arok dan Ken Dedes*», переклади творів Тагора та Шекспіра, а також історичний роман «*Gadjah Mada*» (Гаджа Мада) [24, с. 50].

Створення національної історії вважається альтернативою колоніальному або європоцентричному написанню історії, яке не відповідає вимогам сучасності. Крім того, постає питання про доцільність вивчення філософії історії в контексті написання історії Індонезії. Мухаммад Ямін, один з ініціаторів, заявив про необхідність застосування філософії історії при написанні історії Індонезії [73, с. 53].

Найвідоміші твори Мухаммада Яміна в історії Індонезії - це книги «*Gadjah Mada*» (Гаджа Мада) та «6000 років національного об'єднання». Ямін вбачав націоналізм Індонезії як відповідь на різноманітні виклики, що виникали протягом останніх 6000 років, починаючи з часів Срівіджайї та Маджапахіта [72, с. 106].

М. Ямін також цікавився яванськими звичаями та традиціями, оскільки після закінчення старшої школи деякий час проживав в місті Соло. Там він познайомився ближче з яванською мовою та літературою.

У початку 1930-х років Ямін приєднався до редакційної ради газети «*Panorama*» («Панорама») разом із Ліємом Коеном Хіаном, Санусі Пане та Аміром Сяріфудіном. У середині 1936 року разом із своїми колегами Ліємом, Пане та Сяріфудіном Ямін започаткував ще одну газету «*Kebangoenan*» («Гордість»), яка, так само як «Панорама», була видавана друкарнею Сян По Фея Льон Гі [47, с. 106].

М. Ямін брав участь у створенні Конституції Індонезії в 1945 році та написав книгу «Конституція Республіки Індонезія» (1951). Ямін мав великі здібності, коли переконував голову засідання та учасників Конгресу молоді у Джакарті щодо ідеї, яка тепер відомо як Присяга Молоді [54]. Коли пізніше після незалежності Індонезії з'явилася ідея зробити яванську мову національною мовою, Ямін відкинув її. Для нього мова є основою існування нації. Вибір індонезійської мови, яка має малайське походження, як національної мови виявився дуже мудрим та прозорим рішенням. Саме індонезійська мова стала ніби клеєм, який об'єднує Індонезію і відіграє важливу роль у формуванні національної ідентичності народу.

З іншого боку, М. Ямін мав дуже високі амбіції. Молодий Ямін уявляв собі велику Індонезію, яка включає в себе вісім територій, які колись були колоніями

Нідерландів, Великої Британії та Португалії. Він намагався переконати громадськість у правильності своїх поглядів для розвитку націоналізму. М. Ямін був першою особою, яка висунула основи незалежної держави Індонезії. Тауфік Абдалла поставив його у ранг найбільшого історика цього століття [66].

Він був активним членом молодіжної організації зі Суматри, наприклад 1926-1928 рр. він був головою організації «*Jong Sumateranen Bond*». Організація «*Jong Sumateranen Bond*» - це об'єднання, створене з метою зміцнення зв'язків між студентами, які походять з Суматри, виховання молоді Суматри як лідерів країни та вивчення та розвиток культури Суматри. Організація була заснована 9 грудня 1917 року в Джакарті [54]. Містер Ямін познайомився з організацією через свого друга Назір Датук Памунджака. Під час перебування на Яві він став активним її учасником. На початку 1920-х років він, як і більшість молодих людей, не вірив у поняття індонезійської нації. Його політичні та національні погляди були обмежені. Але зі зростанням віку та взаємодії з людьми, горизонт мислення містера Мухаммеда Яміна розширився. У своєму виступі під назвою «*De maleische taal in het verleden, heden en toekomst*» (Малайська мова в минулому, сьогоденні та майбутньому) під час першого З'їзду організації він висловив свою думку про використання малайської мови як національної мови Індонезії, хоча сам виступ був прощодошений нідерландською. [33, с. 70-71].

М. Ямін взяв участь в Конгресі молоді в 1926 році як представник *Jong Sumatranen Bond*. Метою Конгресу молоді I було сприяння єдності та національності, а також зміцнення зв'язків між молодіжними організаціями в Індонезії. Учасники конгресу представляли кілька об'єднань або організацій молоді. Одним з запропонованих Мухаммедом Яміном питань було можливість розвитку мов та літератури Індонезії у майбутньому. Ямін вважав, що лише яванська мова та малайська мова мають шанс стати мовою об'єднання Індонезії через їх масовість та роль у спілкуванні. Однак, думки щодо того, яка мова має стати мовою об'єднання, були розділені. Наступний Конгрес молоді II спрямував зусилля на досягнення єдності серед індонезійського народу, і Мухаммад Ямін відіграв важливу роль у

формулюванні тексту наказу *Sumpah Pemuda* (Клятва молоді), який закликав до єдності на основі спільної історії, мови, звичаїв, освіти та бажання [61]. Наказ *Sumpah Pemuda* (Клятва молоді) був підписаний на третьому засіданні другого дня Конгресу молоді II.

Мухаммад Ямін також склав текст присяги молоді, який звучить наступним чином:

Текст оригіналу	Переклад
<i>Pertama</i>	Перше
<i>Kami Putra-Putri Indonesia, mengaku bertumpah darah yang satu, Tanah Indonesia</i>	Ми, сини та дочки Індонезії, визнаємо пролиття крові на одну Землю Індонезії
<i>Kedua</i>	Друге
<i>Kami Putra-Putri Indonesia, mengaku kebangsaan yang satu, Bangsa Indonesia.</i>	Ми, сини та дочки Індонезії, визнаємо єдину націю, націю Індонезії.
<i>Ketiga</i>	Третє
<i>Kami Putra-Putri Indonesia, menjunjung bahasa persatuan, Bahasa Indonesia</i>	Ми, сини та дочки Індонезії, підтримуємо мову єдності, індонезійську мову

Під час окупації Японії (1942-1945 рр.) Ямін служив у Національному центрі народовладдя (*PUTERA*), націоналістичній організації, яку підтримувала уряд Японії. У 1945 році він був обраний до Комісії з досліджень підготовки до індонезійської незалежності (*BPUPKI*). На засіданні *BPUPKI* Ямін відіграв важливу роль. Він висловив думку, що права людини повинні бути включені до конституції країни [50]. Він також запропонував, щоб територію Індонезії після незалежності було розширено на Саравак, Сабах, Малайський півострів, Португальський Тимор, а також всю територію Голландської Індії. Сукарно, який також був членом

BPUPKI, підтримав ідею Яміна. Після отримання незалежності Сукарно став першим президентом Республіки Індонезії, а Ямін був призначений на важливі посади в уряді.

М. Ямін також відіграв роль у створенні символу країни. В кінці 1949 року під час Конференції Круглого столу в Гаазі уряд Нідерландського королівства нарешті визнав суверенітет Республіки Індонезії, яку було провозголошено чотири роки тому. Довга боротьба за збереження незалежності дала свої плоди. У 1945 році підготовчий комітет індонезійської незалежності доручив цій установі дослідити шаблони та символи в індонезійській цивілізації та запропонувати символ нової країни. Після цього, поет почав вивчати археологічні пам'ятки та давню літературу в деяких регіонах Індонезії. Разом з іншими членами Комісії вони знайшли образ Гаруди в Канді Кідал, Канді Прамбанан та Канді Мендут [51, с. 54-55]. Окрім того, Гаруда також має підходящу конотацію в міфології як захисниця країни.

Асві Варман Адам, індонезійський історик, вважає Яміна один з найбільш впливових індонезійський історик [54]. Його книга «Гаджа Мада» була опублікована в 1945 році і надрукована безліч разів до цього часу. Це дуже рідкісна книга, яка існує протягом всієї республіки та друкується безперервно з моменту проголошення незалежності, війни за незалежність, Старого порядку, Нового порядку і до ери реформ в наш час. Яміну вдалося розвинути ідею того, що Індонезія є третім об'єднанням країни, після Срівіджая та Маджапахіту. Якщо запитати його ворогів, то оцінка Яміна буде негативною. Як написав Бакрі Сірегар, Ямін - це ніщо інше, як «*Wijangga*», тобто автор королівського двору, який задовольняє свого короля [55].

3.2. Аналіз перекладу метафор в поезії «*Tanah Air*» («Батьківщина»)

Поезія «*Tanah Air*» («Батьківщина») Мухаммада Яміна є першою поезією, що була видана у формі книги. У своїй творчості автор висловлює своє захоплення красою природи Індонезії, зокрема свого рідного регіону - Суматри. Автор передає свої враження, описуючи кольори, звуки, запахи та інші аспекти природи своєї

батьківщини. Але крім цього, він також розмірковує про значення культури та індонезійської мови як чинника, що об'єднує народ та зберігає його ідентичність. Таким чином, поезія «*Tanah Air*» є важливим твором, який передає не тільки красу природи, але й важливість збереження культурної та мовної спадщини країни.

Стиль мови є складним механізмом, який включає в себе різні стилістичні прийоми мовлення. Наприклад, у цій поезії автор використовує порівняння та метафори, щоб передати свої враження від природи та розмірковування про культуру та мову. Такі стилістичні прийоми допомагають передати авторські ідеї більш яскраво та ефективно [32].

До того ж, у даній поезії використано різноманітні стилістичні прийоми, які можна розбити на чотири групи: порівняння, протиставлення, гумор та афірмації. Кожен з цих прийомів має свої особливості та використовується з різними метою. У поезії «*Tanah Air*» автор використовує порівняння та метафори, щоб передати свої враження від природи та розмірковування про культуру та мову. Автор використовує ці стилістичні прийоми, щоб зробити свій текст більш ефективним та цікавим для читача [63, с.43].

Таким чином, поезія «*Tanah Air*» є важливим твором не тільки для індонезійської культури, але й для світової літератури, оскільки передає важливі ідеї про збереження культурної та мовної спадщини. Стиль мови, який використовує автор, допомагає передати ці ідеї більш ефективно та яскраво.

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Mana yang jauh rasakan dekat</i>	Далеке відчувається близьким
<i>Waktu yang panjang rasakan singkat</i>	А довгий час - короткочасним

При перекладі метафори було використано дослівний переклад, оскільки метафори в мові оригіналу та мові перекладу мають спільну колокацію та контекст. Застосування дослівного перекладу дозволило зберегти контекстуальне значення метафори та допомогло уникнути втрати нюансів мовної конструкції.

У наступному рядку відображена метафора-порівняння між рівним та зібраним, відданим одній ідеї та реальним, цілісним, справжнім: [63, с. 44]

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Sekata sekumpul seikat sehati</i> <i>Senyawa sebadan sungguh sejati</i>	З'єднані разом, з'єднані серцями Ми справді з'єднані навіть тілами

З метою покращення природності звучання в перекладі, було застосовано техніку транспозиції. Для досягнення більшої гармонії та зручності побудови речення, ми перефразували окремі компоненти метафори «*senyawa sebadan sungguh sejati*», проте передали образ, який був задуманий автором - справжню єдність народу. Таким чином, дослівний переклад «спільні тіла дійсно реальні» був замінений вираз, який передає сутність авторської метафори.

Автор також застосовує метафори для опису природи острова Суматра. Наступний фрагмент поезії відображає довкілля населення на острові Суматра у вигляді гір і пагорбів, парків, долин та рівнин:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Gunung dan bukit bukan sedikit</i>	Багато гір та погорбів
<i>Melengkung di taman bergelunggelung</i>	Вигинаються в звабливих садах
<i>Memagari daratan beberapa lembah;</i>	Що оточений долинами;
<i>Di sanalah penduduk tegak dan rebah</i>	Там люди живуть роками,
<i>Sejak beliuang dapat merambah</i>	Разом з негараздами

Під час перекладу даного фрагменту використовувалися різноманітні техніки перекладу. Метафора «*gunung dan bukit bukan sedikit melengkung di taman*» була перекладена дослівно, оскільки образ, що вкладав автор у метафору, збігається в мові перекладу та мові оригіналу. З іншого боку, метафору «*penduduk tegak dan rebah*» було перекладено неметафоричним виразом, оскільки дослівний переклад був би незрозумілим для мови перекладу. У мові перекладу вираз «*tegak dan rebah*» означає «підніматись і падати». Цей вираз є метафорою життя, де ми падаємо,

підіймаємося та продовжуємо рухатися. Хоча метафора у мові перекладу має свій еквівалент та конотація залишається незмінною, ми вирішили замінити метафору неметафоричним виразом-поясненням, щоб досягти ефекту, який хотів передати автор. У виразі «*sejak beliung dapat merambah*» ми використали метод дескриптивного еквіваленту, оскільки у мові перекладу відсутня потрібна конотація метафори. Слово «*beliung*» — це теслярське знаряддя, на вигляд схоже на сокиру, що у контексті вірша має значення «негаразди».

У наступному фрагменті вірша метафора використовується для опису Суматри як живої істоти здатної зв'язувати людей. З фрагменту можна зрозуміти, що Суматра, як жива істота, надсилає сигнал до боротьби:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Jikalau Sumatera tanah mulia</i> <i>Meminta kurban bersama</i>	Називаючи шляхетною Суматру Разом на її запит принесемо жертву

Для того, щоб перекласти метафору, була використана стратегія транспозиції та модифікації, яка полягає у заміні одного елементу мови іншим, зберігаючи при цьому зміст. Крім того, для збереження рими у висловленні, була змінена граматики і структура речення. Результатом таких дій є текст, що відрізняється від оригінального, але передає той самий зміст і виражає ту ж ідею. Наступна метафора представлена у фрагменті вірша:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Langit tang hijau bertukar warna</i> <i>Oleh pucuk daun kelapa</i>	Темно-зелене небо змінило кольори Через кокосове листя вгорі

Ми використали стратегію дослівного перекладу та модифікації шляхом додавання слова «вгорі», яке не несе додаткового значення, з метою збереження рими під час перекладу. Дана стратегія була обрана з метою забезпечення точності та відтворення оригінального тексту у новій мові.

3.3. Аналіз перекладу метафор в поезії «*Bahasa, Bangsa*» («Мова, нація»)

Мухаммад Ямін відобразив свої почуття, ідеї та переживання у вірші «*Bahasa, Bangsa*» («Мова, нація»). У цьому творі, поет виражає націоналістичний дух та любов до Батьківщини, зокрема стурбованість за мову та націю [27, с. 32]. Він вбачає мову та націю як нерозривну силу, який не може бути розділеним. Нація не може існувати без мови, і мова не може існувати без нації. Мова є засобом, який об'єднує націю, інакше кажучи, це є фактор, який є вирішальним для створення єдиної нації. Це можна побачити в прикладі індонезійської нації, яка складається з різних етнічних груп, але залишається єдиною завдяки існуванню однієї мови - індонезійської мови - в процесі їх об'єднання.

У свої ранні роки М. Ямін став відомим своїми творами малайської літератури, які стали основою для створення індонезійської мови. Для нього малайська мова була національною мовою, яка об'єднувала індонезійців та відіграла важливу роль у формуванні нації та національної ідентичності. Під час навчання в школі, М. Ямін намагався переконати своїх шкільних друзів та інших індонезійців, які навчалися за нідерландською освітою, покинути голландську мову і вибрати малайську мову як мову спілкування [49]. Він вірив, що малайська мова, як національна мова, має підтримуватися та розвиватися, щоб вона могла відіграти свою роль у формуванні майбутнього індонезійського народу.

М. Ямін уявляв майбутнє, в якому його нащадки відчуватимуть вдячність до своїх батьків та дідів за всі труднощі, які вони пережили, щоб розвивати малайську мову. Він усвідомлював, що творчі твори високої якості зроблять її славнозвісною та принесуть славу її народу. Це відображається у його поезії «*Bahasa, Bangsa*», де він висловлює свої думки про важливість малайської мови для індонезійського народу.

Поет вважав, що індонезійська мова стала одним з дзеркал єдності індонезійського народу. Він впевнено описує її як кузню для нової цивілізації у майбутньому, цивілізації Індонезії. Він усвідомлював, що мова є не тільки засобом

спілкування, але й символом культури, традицій та ідентичності народу. Його праці в галузі мовознавства та літератури не тільки внесли значний вклад у розвиток малайської мови, але й допомогли зберегти культурну спадщину індонезійського народу.

У цьому поетичному вірші виражено величезну любов та гордість поета до Батьківщини та індонезійського народу. Танах Мелаю дуже відома своєю культурою поваги, гостинності, щедрості, природньою красою, культурним різноманіттям та іншими. Об'єднання індонезійського народу в цілісність для захисту своєї батьківщини і вдосконалення красивої мови як засобу об'єднання народу:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Besar budiman di tanah Melayu Berduka suka, sertakan sayu; Perasaan serikat menjadi berpadu, Dalam bahasanya, permai merdu.</i>	Виріс на рідній землі В моменти радісні й сумні З відчуття, що ми всі єдині В милозвучній нашій мові

Метафора «*perasaan serikat menjadi berpadu, dalam bahasanya, permai merdu*» у фрагменті вірша була перекладена на українською мовою дослівно з модуляцією для збереження ритми вірша. Для відтворення метафори «*berduka suka, sertakan sayu*» ми використали техніку дослівного перекладу, але з використанням більш природного образу для українських читачів. «*Suka*» перекладається українською мовою як «любов», і ми замінили цей образ виразом моменти радісні, оскільки поет мав на увазі саме життя на рідній землі в моменти любові та суму, тобто в моменти радісні та сумні.

Послання поезії вище вказує на вираження її особистих почуттів, а також вираження її ідей як громадянина країни. Він відчуває радість, небезпеку, задоволення, сум у своїй власній країні. Формування віршів, пантунів та поезії, які нахилиються до більш наративних речень, за допомогою мелодії Ямін стає формою

виразної експресії, що виникає з хвилюючих почуттів та думок. Де Суматра, там і нація, Суматра як частина нації та мова як засіб її об'єднання.

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Meratar menangis bersuka raya</i>	Плачемо від радості,
<i>Dalam bahagia bala dan baya;</i>	І в біді та щасті,
<i>Bernafas kita pemanjangan nyawa,</i>	Дихання додає роки в житті,
<i>Dalam bahasa sambungan jiwa,</i>	а мова - в нашій душі,
<i>Di mana Sumatera, di situ bangsa,</i>	Де Суматра, там і народ,
<i>Di mana Perca, di sana bahasa.</i>	Де Перча, там і мова.

Метафора «*meratar menangis bersuka raya dalam bahagia bala dan baya*» була перекладена дослівно, оскільки образи в мові оригіналу та мові перекладу збігаються. Метафора «*dalam bahasa sambungan jiwa*» була пов'язана конотацією з попередньою метафорою «*bernafas kita pemanjangan nyawa*», щоб створити цілий образ та зберегти риму в мові перекладу.

Наступні рядки можуть бути розглянуті як вияв поетичного хвилювання щодо острова Суматра, що є частиною індонезійської нації. Об'єднання індонезійської нації потребує додаткового зміцнення, щоб індонезійське суспільство було здатне поважати націю Індонезію з мовою разом. Ніколи не повинно бути сумніву в тому, що індонезійська нація справді зберегла свої корені, й індонезійці повинні пишатися індонезійською нацією, що об'єднується через різноманітність. Адже неможливо мати націю без її мови, як і мову без нації. Мова є головним засобом об'єднання нації, так само як індонезійська мова є важливим чинником, що утримує націю разом і сприяє її єдності в розмаїтості. Це є основним посилом Мухаммеда Яміна в наступних рядках та його вірші загалом:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
----------------------------	--------------------

<i>Andalasku</i>	<i>sayang</i>	Моя	мила	Суматра,	
<i>Tiada bahasa, bangsa pun hilang.</i>		Без	мови	щезає	нація.
<i>Lupa ke bahasa, tiadakan pernah.</i>		Без мови зникає історія.			

Для перекладу метафора «*tiada bahasa, bangsa pun hilang*» була застосована стратегія дослівний переклад. Під час перекладу метафори «*lupa ke bahasa, tiadakan pernah*» ми застосували стратегію транспозиції, щоб природньо відобразити образ, що хотів передати автор, українською мовою. Зміна структури речення та додавання слова «історія» була необхідна для створення рими.

3.4. Аналіз перекладу метафор в поезії «*Permintaan*» («Прохання»)

Головна тема поезії «*Permintaan*» («Прохання») Мухаммада Яміна - це туга за Батьківщиною, Західною Суматрою, яку він любив, де він хоче бути похованим. Відчуття, яке читач може відчутти читаючи цю поезію - це бажання повернутися до рідного краю, оскільки він народився і виріс тут, і хоче бути похованим на землі свого народження. Мухаммад Ямін захоплюється красою природи, і передає повідомлення читачам не забувати рідний край.

Вірш має форму сонета, оскільки Мухаммад Ямін як представник освіченої індонезійської еліти намагався створити новий віршовий жанр в індонезійській літературній традиції. Сонет - одна з нових форм літератури, яка походить з Італії, і вперше з'явилась в індонезійській літературі через нідерландську літературу [20, с. 3].

М. Ямін чудово змалював природу за допомогою метафор у своїй поезії. Він описує привабливість морської природи та відображає красу своєї рідної землі. М. Ямін використовує метафори, що уособлює хвилі, як людину, яка може співати пісню:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
----------------------------	--------------------

<i>Mendengarkan ombak pada hampirku</i>	Слухаючи як хвилі біля мене
<i>Debar-mendebat kiri dan kanan</i>	Там і тут розбиваються
<i>Melagukan nyanyi penuh santunan</i>	Пісня на повні груди розливається
<i>Terbitlah rindu ke tempat lahirku</i>	І сум за Батьківщиною накриває мене

Ми використали дослівний переклад для відображення метафор «*ombak debar-mendebat kiri dan kanan*» та «*ombak melagukan nyanyi penuh santunan*» з незначними модифікаціями структури, щоб зберегти риму вірша. Що стосується метафори «*terbitlah rindu ke tempat lahirku*», то ми використали стратегію транспозиції, щоб зберегти форму вірша та передати образ на якнайкращому рівні для мови перекладу. Надані модифікації та стратегії дозволили нам відтворити оригінальні образи та зберегти їх літературну цінність у перекладі.

У наступному фрагменті ми можемо побачити ідеалістичні ідеї М. Яміна, який прагне, щоб Батьківщина була повністю визнана як незалежна. Однак, на той час це було неможливо. Тому поет і вживає метафору «*diliputi langit berawan-awan*» («небо покрито хмарами»), що означає, що ідея незалежності ще нереалізована. Однак, ідеї М. Яміна відображали нову хвилю націоналізму, що народжувався в Індонезії в ті часи, і сприяли подальшому розвитку національної свідомості в країні:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Sebelah timur pada pinggirku</i>	На сході мого края
<i>Diliputi langit berawan-awan</i>	Небо покрито хмарами
<i>Kelihatan pulau penuh keheranan</i>	Здається, острів сповнений дивами
<i>Itulah gerangan tanah airku</i>	Це моя рідна земля

Для того, щоб передати метафори з оригінального тексту на українську мову, було використано дослівний переклад. Це було зроблено через те, що образи в оригінальному тексті співпадають з образами в українській мові та мають спільну конотацію. Такий підхід був обраний для того, щоб зберегти концептуальний зміст метафор, а також для зручності читача, який зможе легко зрозуміти передані образи.

У наступному фрагменті можна відокремити кульмінацію та ідею, яку М. Ямін хотів передати. Ця ідея мотивує його реалізувати свої мрії щодо майбутнього Батьківщини - Індонезії. Його нестерпне бажання надихає на активні дії, готовність до самопожертви, навіть до віддання життя заради реалізації цієї ідеї. Незважаючи на те, де він перебуває, М. Ямін залишається вірним своїй Батьківщині, дитиною Мінангкабау, яка невимушено сумує за майбутнім Індонезією [21]:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Di mana laut debur-mendebur</i>	Де море нуртується
<i>Serta mendesir tiba di pasir</i>	Й вкривається піною на березі
<i>Di sanalah jiwaku, mula tertabur</i>	Там моя душа простягається
<i>Di mana ombak sembur-menyembur</i>	Де хвилі розбиваються
<i>Membasahi Barisan sebelah pesisir</i>	Змочує все на узбережжі
<i>Di sanalah hendaknya, aku berkubur.</i>	Там моя душа має схоронитися

Для того, щоб передати відповідний образ та зберегти природність в мові перекладу, було використано стратегію транспозиції при перекладі метафор. Крім того, було внесено зміни до структури речення, щоб зберегти риму та форму поезії. Таким чином, зберігається не лише зміст, а й емоційне наповнення та художній образ автора.

3.5. Аналіз перекладу метафор в поезії «*Gembala*» («Пастух»)

Вірш «*Gembala*» («Пастух») Мухаммеда Яміна має просте, але багате значення. Поет намагається донести до читача глибоке враження від традиційної діяльності пастуха. Ямін використовує різноманітні художні прийоми, щоб прикрасити кожную лінію створеної поезії. Також він показує, що пастух може відчувати радість від своєї діяльності, яка зображена у вірші через пастухів спокійність та спів [62]. Метафору про почуття можна знайти у першому рядку вірша:

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Perasaan siapa tidakkan nyala</i> <i>Melihat anak berlagu dendang</i>	Тепло на душі, Коли співають діти

При перекладі метафори «*perasaan tidakkan nyala*» ми замінили її значення за допомогою аналогії в мові перекладу. Дослівний переклад цієї метафори «у кого не запалюються почуття», мав би невірну конотацію в українській мові, а саме пристрасть та любов. У вірші «Пастух» Мухаммед Ямін мав на увазі радісні почуття, які виникають, коли ми чуємо дитячий спів. Тому в нашому перекладі ми використали аналогію, щоб передати образ та емоцію, яку автор хотів показати читачеві.

Наступну метафору поет використовує, щоб зробити атмосферу у вірші м'якшою та більш емоційною [64, с. 9].

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<i>Jauh sedikit sesayup sampai</i>	Пройшовши далі
<i>Terdengar olehku bunyi serunai</i>	Почув гру на флейті
<i>Melagukan alam nan molek permai</i>	Прекрасної природи тієї миті

Для відтворення змісту метафори «*melagukan alam nan molek permai*» застосовано дослівний переклад, що зумовлено наявністю образу «співочої природи» в українській мові. Для збереження рими та форми поезії була використана стратегія модуляції, а також додано додаткові слова для створення рими, які не впливають на авторську думку. Таким чином, було досягнуто більшої естетичної гармонії та привабливості поетичного тексту.

Далі поет використовує гіперболу, що характеризується перебільшенням розміру. Фраза «*segara hijau*» описує поля з травою, які використовуються пастухом для пасіки своїх вівців, однак поет використовує цю фразу, щоб зобразити ці поля як безмежні, немов океан [64, с.9]. Це можна вважати прикладом гіперболічного експресіонізму, де перебільшення використовується для вираження сильних

емоцій. Ці метафоричні образи також можуть використовуватись для підсилення певних ідей або концепцій, що передаються через поезію.

Фрагмент вірша в оригіналі	Переклад фрагменту
<p><i>Wahai gembala di segara hijau</i> <i>Mendengarkan rurutmi menurutkan</i> <i>kerbau</i> <i>Maulah aku menurutkan dikau</i></p>	<p><i>Пастух у зеленому морі</i> <i>Слухає як щеня ганяє буйволів на дворі</i> <i>Дозволь піди й мені</i></p>

Ми використали дослівний переклад метафори «*segara hijau*», оскільки схожий образ та метафора наявні і в українській мові. Читачеві образ буде знайомий та зрозумілий, що полегшує сприйняття та розуміння тексту.

Уява може передати читачеві відчуття, які переживає поет під час написання вірша. Важливими компонентами вірша «Пастух» є образи, через які ми можемо пережити те, що відчуває сам поет. У вірші наявні образи краси, зеленого поля та природи, які ми можемо побачити та відчути. А також автор описує через метафори слухові відчуття, які він переживає, використовуючи образ мелодії та гармонії.

Загалом, поетичний твір «Пастух» є надзвичайно цікавим прикладом використання образів та метафор, що дозволяють авторові передати свої особисті відчуття та переживання. Він також є прикладом стратегії дослівного перекладу як засобу відтворення метафор у поезії. Зважаючи на те, що поняття природи та краси мають загальнолюдське значення, конотація метафор у даному творі зберігається й у мові перекладу.

Висновки до третього розділу

Таким чином, можна відмитити, що Мухаммед Ямін був ключовою фігурою в руху за незалежність Індонезії та вніс значний внесок у створення національної ідентичності. Мухаммад Ямін був відомим діячем національного руху Індонезії, який мріяв про об'єднання народів країни для досягнення незалежності. Він починав свою освітню кар'єру в звичайній школі, але все ж виявився успішним науковцем і

поетом. Незважаючи на те, що він почав свою освіту в сфері ветеринарної медицини, він швидко змінив свій напрям і почав вивчати флору. Пізніше він навчався в вищих навчальних закладах в Індонезії, де здобув бакалаврську освіту у галузі права. Мухаммад Ямін був одним з численних діячів національного руху, які працювали над тим, щоб Індонезія стала незалежною державою. Він залишив слід у світі як науковець, поет та лідер.

Він проявив високі здібності в різних сферах, від науки до поезії, і виявився успішним в усьому, до чого приступав. Ямін є прикладом того, як людина може досягти високих результатів, якщо вона має мету і наполегливо працює над її досягненням. Він був ініціатором написання праць малайською мовою в одному з журналів, що належав молодіжній організації *Jong Sumantranen Bond*. Його творчість збагатила індонезійську культуру, а його ідеї та праці стали основою для створення Індонезії як національної держави. Він вірив у важливість розуміння власної історії та мови для формування національної ідентичності народу. Мухаммад Ямін порадив іншим письменникам та поетам писати про історію та культуру своєї країни, щоб прославити їх серед світу. Він був символом національної свободи та незалежності, який навіть після смерті залишився незабутнім для народу Індонезії.

М. Ямін висунув основи незалежної держави Індонезії та став одним з перших промовців про використання малайської мови як національної мови. Також він взяв участь у створенні наказу *Sumpah Pemuda* (Клятва молоді), який закликав до єдності на основі спільної історії, мови, звичаїв, освіти та бажання. Його внесок у розвиток національної свідомості Індонезії залишається значимим до сьогодні.

У Мухаммеда Яміна було значне впливове значення в історії Індонезії. Він був важливим учасником у створенні символів країни, а також грав важливу роль у розробці конституції країни. Ямін також був визнаний істориком, і його книга «Гаджа Мада» залишається важливим джерелом інформації про історію Індонезії. Оцінка Яміна може бути негативною в очах його ворогів, але його внесок у становлення Індонезії являє собою важливу складову її історії.

У своїй поезії автор застосовує різноманітні стилістичні прийоми, такі як порівняння та метафори, щоб передати свої враження від природи та розмірковування про культуру та мову. Він використовує ці стилістичні прийоми з метою зробити свій текст більш ефективним та цікавим для читача.

Ми дослідили метафори та переклад цих метафор в чотирьох віршах М. Яміна. Під час перекладу віршів використовуються різноманітні техніки перекладу, такі як дослівний переклад, транспозиція та модуляція, щоб зберегти суть метафор та порівнянь. Для особливо складних метафор були використані стратегії дескриптивних еквівалентів. Оскільки метафори часто мають спільну колокацію та контекст у мові оригіналу та мові перекладу, дослівний переклад допомагає зберегти контекстуальне значення метафори та уникнути втрати нюансів мовної конструкції. У деяких випадках, з метою збереження ритми та точності перекладу, було обрано стратегії модифікації та додавання слів, які не несуть додаткового значення.

ВИСНОВКИ

Отже, під час проведення дослідження з теми «Особливості перекладу метафор українською мовою в поезії Мухаммада Яміна» було досягнуто заздалегідь поставленої мети – було проаналізовано способи перекладу метафор поезії Мухаммада Яміна українською мовою та оцінено їх ефективність відтворення образного світу в українському перекладі. У ході роботи над науковим доробком було проаналізовано 72 літературних та наукових джерела, що дозволило виконати відповідні завдання: дослідити теоретичну базу поняття метафори та описати особливості індонезійських метафор; розглянути систему класифікації метафор; вивчити лінгвокультурний аспект індонезійських метафор; дослідити способи перекладу метафор та описати основні дослідження, що стосуються вивчення перекладу метафор; визначити особливостей метафор у поезії Мухаммада Яміна; проаналізувати способи перекладу та перекладознавчого аналізу індонезійських

метафор українською мовою в поезії Мухаммада Яміна; описати складнощі перекладу, що виникли під час перекладу метафор українською мовою.

У першому розділі було визначено поняття «метафора» та досліджено культурний аспект метафор в індонезійській мові. Варто зазначити, що метафори використовуються для опису концепції в термінах іншої концепції та можуть бути знайдені в усіх сферах життя. Дослідження метафор має міждисциплінарний характер і включає теорії метафори від Арістотеля до когнітивної лінгвістики. Першим науковцем, який досліджував метафори був Арістотель. Він надав визначення метафорі в своїй праці «Риторика», а більш детально описав особливості метафор в праці «Поетика».

На зміну теорії Арістотеля прийшла теорія І.А. Річардса та Макс Блека, які провели систематичний аналіз компонентів метафор та запропонували нову теорію метафор. Річардс досліджуючи метафори запропонував поняття «зміст» та «оболонка». Блек продовжив дослідження Річардса і визначив, що метафори створюють подібність, відбираючи та організовуючи ознаки первинного значення та застосовуючи їх до вторинного значення. Метафори складаються з агента, референта та взаємодії між ними, що породжує схожість.

Пізніші дослідження довели, що метафори мають когнітивний аспект, і людина сприймає світ завдяки метафорам, які створюються в її уявленні. Одним з цікавих напрямків вивчення метафори є антропоцентричний підхід, який зосереджується на людині та її здатностях вимірювати все нове за образом та подібністю до себе або за об'єктами, з якими людина має справу в практичній дійсності.

Ми розглянули у дослідженні різні види метафор, які використовуються для передачі певних понять та ідей. Серед них можна виділити образні, індивідуально-авторські, стерті та мертві метафори. Кожен вид метафори має свої особливості та призначення. Ми дослідили, що метафора може мати стійке та нестійке значення в залежності від стійкості її інтерпретації.

У третьому підрозділі ми описували вплив культури на метафори, пов'язані з поняттям часу та шлюбу, в індонезійській мові. Метафори визначають спосіб, яким

ми розуміємо та сприймаємо світ. У індонезійській культурі поняття часу відображене через метафори, які порівнюють час з рухомим об'єктом, кількістю та простором. Також ми дійшли висновку, що важливість одруження також закодована у суспільстві та відображується у метафорах, що використовуються в мові. Метафори в індонезійській мові відображають важливість концептуальних ідей у культурі та є важливим фактором, що визначає відмінності між індонезійською та іншими культурами.

У другому розділі було проведено дослідження методів перекладу. Було описано різні стратегії перекладу метафор та досліджено стратегії перекладу саме індонезійських метафор. Було виявлено, що при перекладі, потрібно враховувати культурні та історичні особливості. Потрібно дослідити тип метафори перед перекладом, та обрати стратегію, яка якнайкраще допоможе передати емоційний колорит тексту. Найпоширеніші стратегії перекладу— це пошук еквівалентного відповідника, варіативний відповідник, трансформація та калька.

Досліджуючи методи перекладу метафор, ми дійшли висновку, що кожна метафора має свої власний контекст та культурний аспект, і не завжди можна однозначно визначити, який метод є найбільш ефективним. Також були описані та проаналізовані такі методи, як дослівний переклад, заміна образу оригіналу на прийнятий у мові перекладу образ, експресивно-прагматична конкретизація, описовий переклад, компенсація та нейтралізація метафори. Дослідивши стратегії перекладу, відмічаємо, що одним із методів передачі метафор в перекладі є дослівний переклад, який передбачає точне відтворення метафори з оригінальної мови. Однак, цей метод може бути неідеальним, оскільки метафори часто мають різні конотації, відносини в межах коду та функціонування в конкретному тексті.

Іншим методом є заміна образу оригіналу на прийнятий у мові перекладу образ. Цей метод може бути ефективним у випадку, коли образ метафори в оригінальному тексті не має аналогів у мові перекладу. Однак, такий метод не завжди може передати всі нюанси оригінальної метафори, що може призвести до втрати її експресивного значення.

Таким чином, найпопулярніший метод перекладу метафор – це дослівний переклад, який передбачає точне відтворення метафори в мові перекладу.

В рамках проведеного дослідження ми проаналізували переклади індонезійських метафор англійською мовою, оскільки бракує наукових робіт для дослідження перекладу українською мовою. Перекладачі найбільше використовували метод відтворення метафор мови оригіналу подібною метафорою в мові перекладу.

Отже, перекладач під час перекладу метафор повинен враховувати історичний та культурний аспекти та дослідити метафору перед перекладом, щоб якнайкраще передати значення, яке автор закладав у своєму творі. Кожна зі стратегій перекладу є ефективною, проте вибір стратегії залежить від різних факторів.

У третьому розділі основна увага дослідження приділялась аналізу перекладу поезії Мухамедда Яміна та його впливу на розвиток індонезійської літератури. Ми описали життєвий шлях М. Яміна та його вплив на розвиток української літератури. Мухаммед Ямін був важливим діячем національного руху Індонезії та зробив значний внесок у створення національної ідентичності. Він вірив у важливість розуміння власної історії та мови для формування національної ідентичності. Його творчість збагатила індонезійську культуру, а його ідеї та праці стали основою для створення Індонезії як національної держави. Він був символом національної свободи та незалежності, який навіть після смерті залишився незабутнім для народу Індонезії.

Ми проаналізували метафори в чотирьох віршах М. Яміна: «Батьківщина», «Мова, нація», «Прохання» та «Пастух».

Таким чином, у поезії «Батьківщина» автор використовує порівняння та метафори, щоб передати свої враження від природи та розмірковування про культуру та мову. Під час перекладу були використані різні техніки, такі як дослівний переклад, транспозиція та модифікація, щоб зберегти сутність метафор та передати їхній зміст у новій мові.

У вірші «Мова, нація» М. Ямін висловлював велику любов та гордість до Батьківщини та індонезійського народу, вважаючи, що мова є символом культури,

традицій та ідентичності народу. Він вважав, що індонезійська мова стала одним з дзеркал єдності індонезійського народу, а його праці в галузі мовознавства та літератури допомогли зберегти культурну спадщину індонезійського народу. Під час перекладу цього вірша ми використовували різні стратегії перекладу, включаючи дослівний переклад, заміну образів та транспозицію. Кожна стратегія була використана залежно від контексту та мети перекладу. Наприклад, дослівний переклад був застосований у випадках, коли потрібно було зберегти оригінальну форму висловлювання. Заміна образів була застосована для того, щоб передати той самий образ на іншій мові, який може бути більш природним для читачів на іншій мові. Транспозиція була використана для того, щоб змінити структуру речення та відобразити той самий зміст в іншій мові.

У поезії «Прохання» та «Пастух» автор звертається до своєї Батьківщини, проникається її красою, і відображає це у своїх віршах. Він використовує метафори, пов'язані з природними образами, що відображають його почуття радості, що виникають при описі її краси та природних ландшафтів. Під час перекладу ми використовували такі ж стратегії перекладу як і в попередніх поезіях, такі як модуляція, транспозиція та дослівний переклад метафор. Вибір стратегії залежав від кількох факторів, але саме при перекладі метафор у цих віршах важливо було зберегти естетичну гармонію та передати відчуття привабливості природу, яку описував автор.

Загалом, тема дослідження є актуальною для її подальшого вивчення, адже залишається ще багато недослідженої поезії та аспектів перекладу літератури. Слід підкреслити, що по мірі розвитку дипломатичних відносин між Індонезією та Україною, що в свою чергу сприяє розвитку і культурний відносин, буде зростати й необхідність дослідження даної тематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Арістотель. Поетика / Арістотель. – Київ: Мистецтво, 1967. – 142 с.
- Арутюнова Н.Д. Метафора и дискурс./ Н.Д. Арутюнова// Теория метафоры: Сборник /Н.Д.Арутюнова – Москва: Прогресс, 1990. – С. 22-40.
- Баранов А. Предисловие редактора / А.Н. Баранов // Метафоры, которыми мы живем / А.Н. Баранов. – Москва: Едиториал УРСС, 2004. – С. 7–21.
- Болдырев Н. Концептуальное пространство когнитивной лингвистики / Н.Н. Болдырев. // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. – №1. – С. 18–36.
- Грабовська З. Багатогранність мовної метафори / Зоя Грабовська // Українська мова і література. - 1997. N°12. - С. 8.
- Кияк Т. Теорія і практика перекладу: Підручник для ВНЗ / Т. Кияк, О. Огуй, А. Наumenко. – Київ: Нова Книга, 2006. – 592 с.
- Комиссаров В. Практикум по переводу с английского языка на русский. / В. Комиссаров, А. Коралова. – Москва: Высш. шк., 1990. – 127 с.
- Левін Р. Темп життя в 31 країні. / Р. Левін, А. Норензаян. // Журнал крос-культурної психології. – №30. – С. 178—205.
- Левый И. Искусство перевода / И. Левый. – Москва: Прогресс, 1974. – 395 с.
- Метафора в языке и тексте / отв. ред. В.Н. Телия. М.: Наука, 1988. 256 -
прибрати

- Никитин М. Основания когнитивной семантики. / М.В. Никитин. – Москва: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2003. – 247 с.
- Ортега-и-Гассет Х. Две великие метафоры / Х. Ортега-и-Гассет // Теория метафоры: Сборник / Х. Ортега-и-Гассет. – Москва: Прогресс, 1990. – С. 68–81.
- Палевина Н. Ф. Стилистический анализ художественного текста / Н. Ф. Палевина. – Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1980. – 272 с.
- Райс К. Класифікація текстів і методи перекладу / К. Райс // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике / К. Райс. – Москва, 1978. – С. 202–228.
- Рецкер Я. Теорія перекладу та перекладацька практик. / Я.І. Рецкер. – Москва: Міжнародні відносини, 1974. – 237 с.
- Ричардс А. Философия риторики // Теория метафоры / А. Ричардс. – М., 1990. – 149 с.
- Ричардс І. Философия риторики. Теория метафоры / І. А. Ричардс // Теория метафоры: Сборник / І. А. Ричардс. – Москва: Прогресс, 1990. – С. 512.
- Эко У. От древа к лабиринту. Исторические исследования знака и интерпретации / Умберто Эко. – Москва: Академический проект, 2016. – 559 с.
- Al-Harrasi A. Metaphor in (Arabic-into-English) Translation with Specific Reference to Metaphorical Concepts and Expressions in Political Discourse : дис. докт. філ. наук / Al-Harrasi Abdulla – Aston University, 2001.
- Analisis Puisi “Permintaan” [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://rumahdocata.blogspot.com/2014/08/analisis-puisi-permintaan-m-yamin.html>.
- Analisis Puisi “Permintaan” Karya Muhammad Yamin Permintaan [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://syifafzh7.wordpress.com/2012/12/02/analisis-puisi-permintaan-karya-muhammad-yamin/>.

- Arifin Chaniago D. 7700 Peribahasa Indonesia / Drs. Nur Arifin Chaniago. – Bandung: Pustaka Setia, 2010. – 696 c. – (3).
- Barona Valentino Y. A Study of Metaphor Translation from Anak Semua Bangsa into Its English Version Child of All Nations / Y. Barona Valentino, M. Eirence Metekohy. // Indonesian Journal of English Language Studies. – 2016. – C. 3–12.
- Biografi dan karya Muhammad Yamin [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу:
<https://sc.syekhnurjati.ac.id/esscamp/risetmhs/BAB314111410073.pdf>.
- Black M. Models and Metaphors: Studies in Language and Philosophy. / Max Black. – New York: Cornell University Press, 1962. – 276 c.
- Dagut M. Can Metaphor be translated / M. Dagut. // Babel. – 1976. – №22. – C. 21–33.
- Davina P. Analisis Struktur Persajakan Pada Puisi “Bahasa, Bangsa” Karya Mohammad Yamin / Pebrimireni Davina. // Journal of Social Humanities and Education. – 2022. – №1. – C. 31–40.
- Deignan A. Teaching English metaphors using crosslinguistic awareness activities / A. Deignan, D. Gabrys, A. Solska. // ELT Journal. – 1997. – №51. – C. 352–361.
- Dobrzyńska T. Metafora w przekładzie / T. Dobrzyńska. – Wrocław, 1984. – 231 c.
- Dunn J. Three types of metaphoric utterances that can synthesize theories of metaphor. / J. Dunn. // Metaphor & Symbol. – 2015. – №30. – C. 1–23.
- Endraswara S. Metode dan Teori Pengajaran Sastra / Suwardi Endraswara. – Yogyakarta: Buana Pustaka, 2005.
- Fau T. Macam-macam Majas, Pengertian, dan Contoh [Электронный ресурс] / Teodora Nirmala Fau. – 2020. – Режим доступа до ресурсу:
<https://www.studiobelajar.com/majas-pengertian-jenis-contoh>

- Gunawan. Muhammad Yamin / Gunawan. // *Majalah Tempo Edisi*. – 2014. – С. 70–71 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://majalah.tempoco.com/edisi/807/2014-08-18>
- Indirasari D. Time metaphors in Indonesian language: A preliminary study / Dyah Indirasari. // *Diversity in Unity: Perspectives from Psychology and Behavioral Sciences*. – 2017. – С. 467–472.
- Iswara P. Pengembangan Karakter dengan Mengapresiasi Sajak Mohammad Yamin dalam Pembelajaran Bahasa Indonesia / Iswara. // UPI Kampus Sumedang. *Quo Vadis Seni Tradisi*. – 2011.
- J. Holyoak K. Metaphor Comprehension: A Critical Review of Theories and Evidence / K. J. Holyoak, D. Stamenkovic'. // *Psychological Bulletin*. – 2018. – С. 641– 671.
- Kövecses Z. *Metaphor in Culture: Universality and Variation* / Zoltán Kövecses. – Cambridge: Cambridge University Press, 2005. – 314 с.
- Kusmanto J. EXPLORING THE CULTURAL COGNITION AND THE CONCEPTUAL METAPHOR OF MARRIAGE IN INDONESIA / Joko Kusmanto. // *LINGUA*. – 2016. – С. 63–71.
- Lakoff G. *Metaphors We Live By* / G. Lakoff, M. Johnson., 1999. – 256 с. – (2).
- Lakoff G. *The Contemporary Theory of Metaphor. Metaphor and Thought.* / George Lakoff., 1993. – 251 с.
- Larson M. *Meaning-Based Translation: A guide to cross language equivalence* / M. L. Larson. – USA: University Press of America., 1998.
- Lotte T. *Jam Karet: An Indonesian Approach to Time* [Электронный ресурс] / Troost Lotte. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.asiaoptions.org/jam-karet-an-indonesian-approach-to-time/>.
- Maghfiroh A. Exploring Metaphor Use: Its Categories and Translation Strategies within the Novel *Anak Bajang Menggiring Angin* by Sindhunata into *Herding the Wind* by Joan Suyenaga / A. Maghfiroh, E. Andriyanti. // *Linguistik Indonesia*. – 2021. – С. 79–95.

- Mandelblit N. The Cognitive View of Metaphor and its Implications for Translation Theory / Nili Mandelblit // Translation and Meaning / Nili Mandelblit. – Maastricht: Universitaire Press, 1995. – С. 483–495.
- Mao R. MetaPro: A computational metaphor processing model for text pre-processing. / R. Mao, X. Li, M. Ge. // Information Fusion. – 2022. – №86. – С. 30–43.
- Marleen D. Chinese Indonesians and Regime Change / D. Marleen, K. Juliette, P. Peter. – Amsterdam: BRILL, 2010. – 232 с.
- Megantara G. The translation of Indonesian conceptual metaphors found in the novel Tarian Bumi into English / Gede Megantara. // Lingua Scientia. – 2017. – №24. – С. 71–78.
- Muhammad Yamin dan Bahasa Indonesia [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.quireta.com/post/muhammad-yamin-dan-bahasa-indonesia>.
- Muhammad Yamin, Pelopor Hak Asasi Manusia di Awal Republik [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.hukumonline.com/berita/a/muhammad-yamin-pelopor-hak-asasi-manusia-di-awal-republik--hol23182>.
- Nanang. Muhammad Yamin / Nanang. // Majalah Tempo Edisi. – 2014. – С. 54-55 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://majalah.tempo.co/edisi/807/2014-08-18>
- Newmark P. A Textbook of Translation. / Peter Newmark. – Harlow: Pearson Education Limited, 2008. – 292 с.
- Pardede P. Strategi Penerjemahan Metafora Bahasa Indonesia ke dalam Bahasa Inggris dalam Antologi Puisi On Foreign Shores: American Image in Indonesian Poetry / P. Pardede. // Jurnal Dinamika Pendidikan. – 6. – С. 54–56.
- Posisi M Yamin dalam Sejarah Indonesia (Edisi 2) [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу:

<https://news.okezone.com/read/2009/10/29/58/270263/posisi-m-yamin-dalam-sejarah-indonesia-2>.

- Posisi M Yamin dalam Sejarah Indonesia [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://lipi.go.id/berita/posisi-m-yamin-dalam-sejarah-indonesia/3376>.
- Rai S. A Survey on Computational Metaphor Processing / S. Rai, C. Shampa. // ACM Comput. Entertain.. – 2020. – №53. – С. 35.
- Sambayu H. Metaphorical Translation Strategies of Bahasa Indonesia into English on Contemporary Indonesian Poetry Translated by Harry Aveling / Harry Sambayu. // Jurnal Pionir. – 2019. – С. 37–41.
- Sejarah Jong Sumatranen Bond, Pencetak Jago Pergerakan Nasional Baca selengkapnya di artikel "Sejarah Jong Sumatranen Bond, Pencetak Jago Pergerakan Nasional", <https://tirto.id/dbpa> [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://tirto.id/sejarah-jong-sumatranen-bond-pencetak-jago-pergerakan-nasional-dbpa>.
- Shuttleworth M. Studying scientific metaphor in translation. An inquiry into cross-lingual translation practices / M. Shuttleworth. – New York: Routledge, 2017. – 226 с.
- Siahaan P. HEAD and EYE in German and Indonesian figurative uses / P. Siahaan. – Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2011. – (Embodiment via Body Parts: Studies from Various Languages and Cultures.).
- Sumpah Pemuda Peran Mohammad Yamin dalam Sumpah Pemuda & Ide Bahasa Persatuan [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://tirto.id/peran-mohammad-yamin-dalam-sumpah-pemuda-ide-bahasa-persatuan-gxLW>.
- Susilo E. ANALISIS PUISI “GEMBALA” KARYA MUHAMMAD YAMIN [Электронный ресурс] / Edi Susilo – Режим доступа до ресурсу: <http://edisusilo09071991.blogspot.com/2015/01/analisis-puisi-gembala-karya-muhammad.html>.

- Susilowati D. Analisis puisi Tanah Air karya Muhammad Yamin dengan pendekatan struktural / D. Susilowati, B. Hidayah. // Jurnal Literasi. – 2021. – №5. – С. 38–48.
- Sutiaji I. Analisis Puisi Gembala [Электронный ресурс] / Irwan Sutiaji – Режим доступа до ресурсу: <https://www.scribd.com/document/370433924/Analisis-Puisi-Gembala-Copy>.
- Tabakowska E. językoznawstwo kognitywne a poetyka przekład / Elżbieta Tabakowska. // eksty Drugie : teoria literatury, krytyka, interpretacja. – 2001. – №3. – С. 97–114.
- Taufik A. Pakar sejarah / Abdullah Taufik. // Tempo edisi khusus. – 2000. [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://majalah.tempo.co/edisi/807/2014-08-18>
- The technique to translate Indonesian metaphors into English [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://sc.syekh Nurjati.ac.id/esscamp/risetmhs/BAB359430687.pdf>.
- Thufail. Majalah Tempo Edisi Khusus Kemerdekaan Indonesia : Muhammad Yamin / Thufail. – 2014. – С. 66–67 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://majalah.tempo.co/edisi/807/2014-08-18>
- Tong X. Recent advances in neural metaphor processing: A linguistic, cognitive and social perspective. In: Proceedings of the 2021 Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: / X. Tong, E. Shutova, M. Lewis. // Human Language Technologies. – 2021. – С. 4673–468.
- Van den Broeck R. The Limits of Translatability Exemplified by Metaphor Translation Author. / Raymond Van den Broeck. // Poetics Today. – 1981. – №2. – С. 73–87.
- Waluyo T. The translations strategies of Indonesian metaphors into English. : дис. канд. фiл. наук / Waluyo T. N – Jakarta: Gunadarma University, 2007.
- Wood M. Sejarah Resmi Indonesia versi Orde Baru dan Para Penentangannya / M. Wood. – Yogyakarta: Ombak, 2013.

- Zed M. Pengantar Filsafat Sejarah. Padang / M. Zed. – Padang: UNP Press, 2020.